

Dr. J. van Wijk (red.), J.C. Floor MA, H.J. van Schothorst, C.M. Verlek – Schrier MA

De kloof

*Onderzoeksverslag lectoraat Engels
Examencijfers School examen en Centraal
examen 2005-2009*

Driestar hogeschool

TALENT IN ONTWIKKELING

Colofon

Publicatiereeks Lectoraat Engels nr.1

www.lectoraatengels.nl
www.driestar-educatief.nl

Burg. Jamessingel 2
2803 PD GOUDA
Postbus 368
2800 AJ GOUDA
Telefoon: (0182) 54 03 33

Uitgave: Driestar Educatief, lectoraat Engels

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Theoretische achtergrond	3
3. Methode	4
3.1 Onderzoeksgroep	5
3.2 Analysemethodes	6
4. Resultaten	6
4.1 Gemiddelde CE-cijfer	6
4.2 Bijzondere scholen	8
4.3 Verloop in jaren	9
4.3.1 Vmbo BKL	11
4.3.2 Vmbo GTL	12
4.3.3 Havo	13
4.3.4 Vwo	14
4.4 Engels en andere vakken	15
4.5 Engels en andere talen	16
4.6 Verschil SE- en CE-cijfer	17
4.7 Verschillen tussen reformatrische scholen	19
4.7.1 Vmbo BKL	19
4.7.2 Vmbo GTL	20
4.7.3 Havo	22
4.7.4 Vwo	23
4.8 Verschillen binnen reformatrische scholen	24
5. Antwoorden	30
6. Conclusie	31

1. Inleiding

Al jaren kampen reformatorische scholen met lage examenresultaten voor Engels. Er is een algemeen beeld waar te nemen waarin de cijfers van Engels zowel in vergelijking met andere vakken als in vergelijking met niet-reformatorische scholen consequent lager zijn, blijkt uit rapportage van de Inspectie van het Onderwijs. Het is een van de doelstellingen van het lectoraat Engels aan Driestar Hogeschool om inzicht te verkrijgen in de voornaamste oorzaken van het probleem met Engels binnen het reformatorisch onderwijs. Om de vo-scholen aanbevelingen te kunnen geven over een mogelijk succesvolle aanpak van de problematiek, is allereerst nodig dat wordt onderzocht of de examencijfers Engels van reformatorische vo-scholen significant lager zijn dan de examencijfers van de andere vo-scholen en of dit voor verschillende jaren en opleidingen geldt. Daarom luidt de onderzoeksvraag als volgt: In hoeverre wijken de examencijfers Engels van reformatorische vo-scholen af van de examencijfers van de andere vo-scholen?

Het is de bedoeling dat het onderzoek meer inzicht geeft in de grootte van de problematiek van Engels op het reformatorisch voortgezet onderwijs.

Er wordt gezocht naar een antwoord op de volgende deelvragen:

1. a. Is het CE-cijfer Engels van reformatorische scholen significant lager dan van andere scholen?
b. Zijn er nog andere (bijzondere) scholen die laag scoren voor Engels?
2. Welke ontwikkeling is er te zien in de CE-cijfers (stijgend of dalend, constant of wisselend)?
3. a. Hoe is de verhouding tussen het CE-cijfer Engels en gemiddelde CE-cijfer van alle andere vakken tussen reformatorische scholen en niet-reformatorische scholen?
b. Hoe is de verhouding tussen het CE-cijfer Engels en het gemiddelde CE-cijfer van de andere talen tussen reformatorische scholen en niet-reformatorische scholen?
4. Is het verschil tussen SE-cijfer en CE-cijfer bij reformatorische scholen groter dan bij andere scholen?
5. a. Zijn er verschillen tussen reformatorische scholen?
b. Zijn er verschillen binnen de reformatorische scholen tussen de opeenvolgende jaren en opleidingen?

2. Theoretische achtergrond

Het vaststellen van de achterstand van de reformatorische scholen t.o.v. niet-reformatorische scholen heeft in feite altijd plaatsgevonden op basis van de (examen)uitslagen die de scholen jaarlijks ontvangen. Daarop staan de behaalde cijfers van de desbetreffende school én de landelijke gemiddelde score. Het verschil tussen de scores van de reformatorische en niet-reformatorische scholen was overduidelijk, hoewel er per school en per schooltype (aanzienlijke) verschillen te constateren zijn per jaar en per locatie. Zo hebben de afdelingen vwo op de scholen - grosso modo - het jarenlang beter gedaan dan de havo/afdelingen terwijl de laatste jaren met name enkele vmbo-afdelingen een stijgende lijn laten zien.

Desondanks heeft het aan een totaaloverzicht van de situatie voor het vak Engels aan de reformatorische scholen altijd ontbroken. Incidentele afstemming en overleg heeft weliswaar plaatsgevonden, maar een gezamenlijke aanpak op grote schaal is er niet geweest.

Navraag bij de inspectie of er een overzicht bestaat van de resultaten van de reformatorische scholen voor het vak Engels en hoe deze zich verhouden tot de niet-reformatorische scholen leverde niets op. Dit leidde onder andere tot het besluit de SE- en CE-cijfers over een vooraf bepaalde periode grondig te onderzoeken.

Naast de reeds lange tijd bestaande negatieve situatie voor het vak Engels is er nog een reden waarom tot grondig onderzoek is besloten. Vanaf 1 augustus 2011 worden de aangescherpte exameneisen voor het voortgezet onderwijs (vo) van kracht. Leerlingen moeten voor het centraal examen gemiddeld een voldoende halen om te kunnen slagen. Deze aanscherping heeft tot de nodige vragen bij vo-scholen geleid. In 2008 heeft de toenmalige staatssecretaris Marja van Bijsterveldt (thans minister) besloten om de examennormen voor het voortgezet onderwijs op verschillende punten aan te scherpen. In de oude situatie was het mogelijk dat een leerling met onvoldoendes voor alle centraalexamenvakken met hoge schoolexamencijfers kon slagen. Dit leidde te veel tot calculerend gedrag van jongeren. De examennormen worden als volgt aangescherpt:

- Het gemiddeld centraalexamencijfer moet onafgerond een 5,5 of hoger zijn (vanaf 1 augustus 2011).
- Voor de vakken Nederlands, Engels en wiskunde mag maximaal één vijf behaald worden op havo en vwo (vanaf 1 augustus 2012).
- De afwijkende berekening van het eindcijfer in de basisberoepsgerichte leerweg wordt afgeschaft (vanaf 1 augustus 2011).

Hoewel er bij de vo-scholen nog wel de nodige vragen leven over de praktische invulling van de maatregel, zullen de consequenties voor de leerlingen in het reformatorisch onderwijs aanzienlijk zijn.

Afgezien van het feit dat er een significant verschil in resultaten lijkt te bestaan tussen het reformatorisch en niet-reformatorisch onderwijs voor het vak Engels, is er ook een aantal scholen dat zich gemiddeld dichtbij, op of zelfs onder het vereiste minimumgemiddelde van een 5,5 bevindt.

3. Methode

Om de examencijfers van reformatorische scholen te kunnen vergelijken met de gemiddelde Nederlandse school was het nodig om te beschikken over alle cijfers van het schoolexamen en eindexamen Engels van de reformatorische scholen en andere scholen in Nederland. Er is hiervoor

dankbaar gebruik gemaakt van de gegevens van de Inspectie van het Onderwijs, verkrijgbaar via de website van Data Archiving and Networked Services (www.dans.knaw.nl).

De data van de examenjaren 2005 t/m 2009 zijn geselecteerd voor het onderzoek. In het databestand zijn diverse aanpassingen gedaan, zoals het verplaatsen van data in rijen naar kolommen en het clusteren van gegevens, om het bestand bruikbaar te maken voor de gewenste analyses.

3.1 Onderzoeksgroep

De cijfers van het schoolexamen (SE) en centraal examen (CE) van 559 scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland zijn meegenomen in het onderzoek. Er wordt uitgegaan van vier soorten opleidingen (1) vmbo (lwoo) basis- en kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo BKL), (2) vmbo gemengd-theoretische leerweg (vmbo GTL), (3) havo en (4) vwo, waaronder atheneum en gymnasium vallen. Het onderzoek richt zich op het cijfermateriaal van deze opleidingen van de examenjaren 2005 t/m 2009. Omdat er per examenjaar (5), school (559), vestiging (gemiddeld 3,9 per school) en opleiding (4) cijfers gegeven worden, resulteert dat in een bestand met 44192 cases.

In tabel 1 is te zien dat 2,3% van de cijfers afkomstig is van de zeven reformatorische scholen. De overige 97,7% komt van de cijfers van de scholen die niet reformatorisch zijn, in dit verslag aangeduid met de term 'niet-reformatorische scholen'.

Tabel 1 Verdeling cijfers per denominatie

Denominatie	Aantal	Percentage
1 Algemeen bijzonder	4772	10,8
2 Antroposofisch	214	0,5
3 Evangelisch	68	0,2
4 Gereformeerd	432	1,0
5 Interconfessioneel	184	0,4
6 Islamitisch	135	0,3
7 Joods	26	0,1
8 Joods orthodox	10	0,0
9 Openbaar	12261	27,7
10 Overige	3	0,0
11 Protestants-christelijk	8833	20,0
12 Reformatorisch	1013	2,3
13 Rijks	8	0,0
14 Rooms-katholiek	11112	25,1
15 Samenw. Openb - PC - RK	46	0,1
16 Samenw. Openb - Alg bijz	38	0,1
17 Samenw. Openb - RK	153	0,3
18 Samenw. PC - RK- Alg bijz	462	1,0
19 Samenw. PC - Alg bijz	59	0,1
20 Samenw. PC - RK	3401	7,7
21 Samenw. RK - Alg bijz	500	1,1
22 Samenw. Openb - PC - RK - Alg bijz	104	0,2

De verdeling van de cijfers over de verschillende opleidingen is te zien in tabel 2. De gegevens zijn uitgesplitst voor reformatorische scholen en niet-reformatorische scholen.

Tabel 2

	Niet-reformatorisch		Reformatorisch	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
vmbo BKL	13210	30,6%	282	27,8%
vmbo GTL	6451	14,9%	310	30,6%
havo	11677	27,0%	217	21,4%
vwo	11841	27,4%	204	20,1%

3.2 Analysemethodes

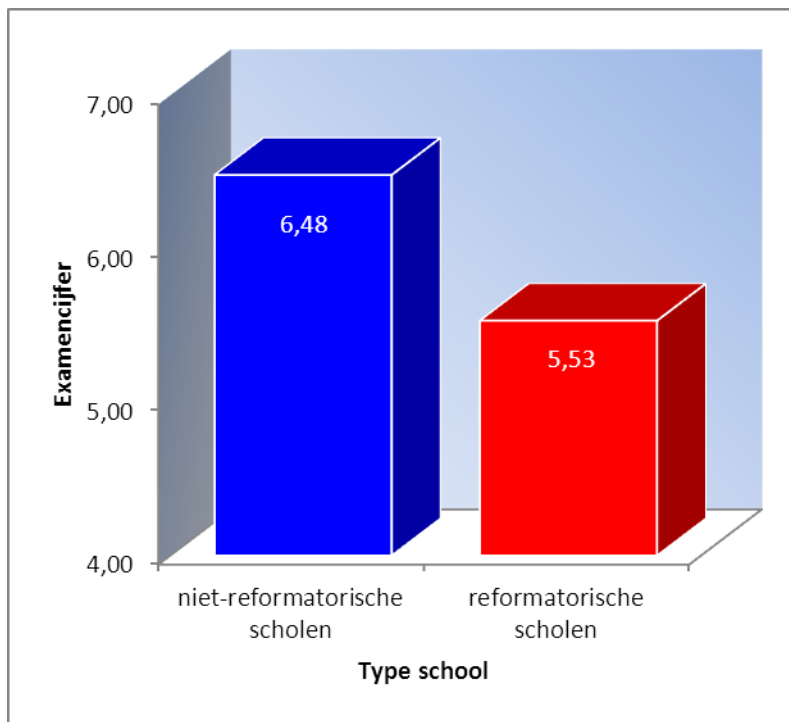
Bij het analyseren van de cijfers zijn de gemiddelden van diverse groepen met elkaar vergeleken, om te ontdekken of bepaalde groepen hogere cijfers hebben dan andere groepen. Er is daarbij gebruik gemaakt van de variantieanalyse en t-toets in het statistische programma SPSS. Als er gemiddelden van twee groepen werden vergeleken, bijvoorbeeld (1) reformatorische scholen en (2) niet-reformatorische scholen, werd gebruik gemaakt van de t-toets met een betrouwbaarheidsinterval van 95%. Bij het vergelijken van gemiddelde cijfers van meerdere groepen, bijvoorbeeld van de verschillende jaren, werd de variantieanalyse (Oneway ANOVA) gebruikt, waarna een posthoc-toets (Bonferroni) werd uitgevoerd met een alpha van 0,05.

4. Resultaten

Dit hoofdstuk geeft alle resultaten weer die nodig zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvragen. Reformatorische scholen worden met niet-reformatorische scholen vergeleken, maar ook met elkaar. Ook is er onderscheid gemaakt tussen vier verschillende opleidingen.

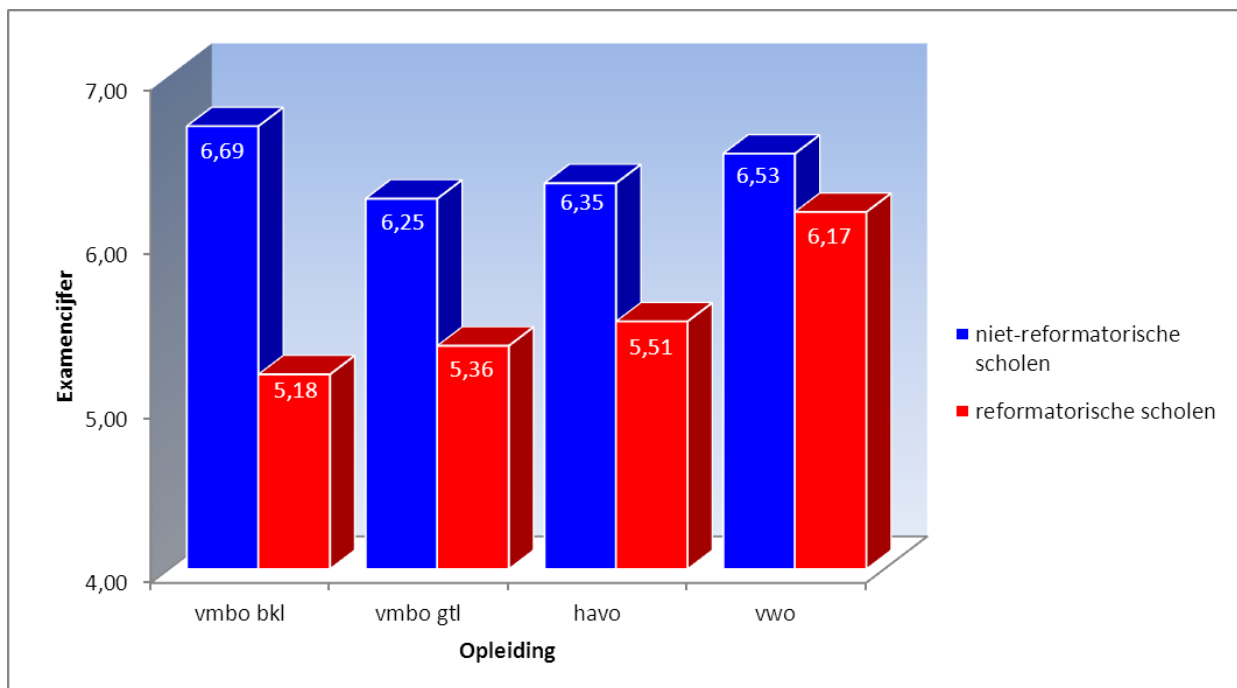
4.1 Gemiddelde CE-cijfer Engels

Het gemiddelde CE-cijfer Engels van de examenjaren 2005 t/m 2009 van alle niet-reformatorische scholen in Nederland is 6,48. Voor reformatorische scholen is dat een gemiddelde van 5,53. Dit verschil is niet aan toeval toe te schrijven; het is statistisch significant ($t = 38,803$; $df = 983,820$; $p = .000$). Figuur 1 geeft een grafische weergave van de gemiddelde cijfers.

Figuur 1 Gemiddeld CE-cijfer over examenjaren 2005 t/m 2009 voor niet-reformatorische en reformatorische scholen.

In figuur 2 worden de gemiddelde CE-cijfers voor Engels over de examenjaren 2005 t/m 2009 weergegeven per opleiding en type school.

Figuur 2 Gemiddelde CE-cijfers Engels over de examenjaren 2005 t/m 2009 per opleiding voor niet-reformatorische en reformatorische scholen.

Bij het vergelijken van de CE-cijfers Engels van de niet-reformatorische scholen met de cijfers van de reformatorische scholen valt op dat er bij vmbo BKL een groot verschil te zien is. Vmbo BKL op niet-reformatorische scholen scoort gemiddeld een 6,69. Dat is 1,51 punten hoger dan vmbo BKL op de reformatorische scholen met een gemiddelde van 5,18 ($t = 32,295$; $df = 11626$; $p = .000$).

Bij vmbo GTL en havo is het verschil iets minder groot. Het gemiddelde CE-cijfer van vmbo GTL op niet-reformatorische scholen is een 6,25, terwijl dit op de reformatorische scholen een 5,36 is ($t = 23,650$; $df = 6754$; $p = .000$). Dit scheelt dus 0,89. Op de havo scoren de leerlingen gemiddeld een 6,35 (niet-reformatorisch) of een 5,51 (reformatorisch), een verschil van 0,84 ($t = 20,864$; $df = 11883$; $p = .000$).

Op het vwo is het verschil tussen niet-reformatorisch en reformatorisch het kleinst. De gemiddelde cijfers zijn 6,53 en 6,17 ($t = 7,199$; $df = 12043$; $p = .000$).

Verder is in figuur 2 te zien dat op de niet-reformatorische scholen vmbo BKL het beste scoort voor Engels, met een 6,69. Daarna volgt het vwo met een 6,53. Vmbo GTL en havo staan op een gedeelde derde plaats met een 6,25 en 6,35. De variantieanalyse geeft de volgende uitkomst: $F(3,41361) = 839,191$; $p = .000$. De posthoc-toets geeft $p = .000$.

In het reformatorisch onderwijs scoort het vwo het hoogst met een 6,17, terwijl vmbo BKL het laagst scoort (5,18). Vmbo GTL (5,36) en havo (5,51) zitten daar tussenin ($F(3,945) = 90,987$; $p = .000$). De scores van vmbo GTL en havo verschillen niet statistisch significant van elkaar.

4.2 Bijzondere scholen

Om tot een zo helder mogelijk beeld te komen van de omvang van de verschillen met andere scholen is gekozen voor een vergelijk met gereformeerde scholen. Ook in de enquêtes zal een vergelijk met scholen van gereformeerde signatuur worden gemaakt.

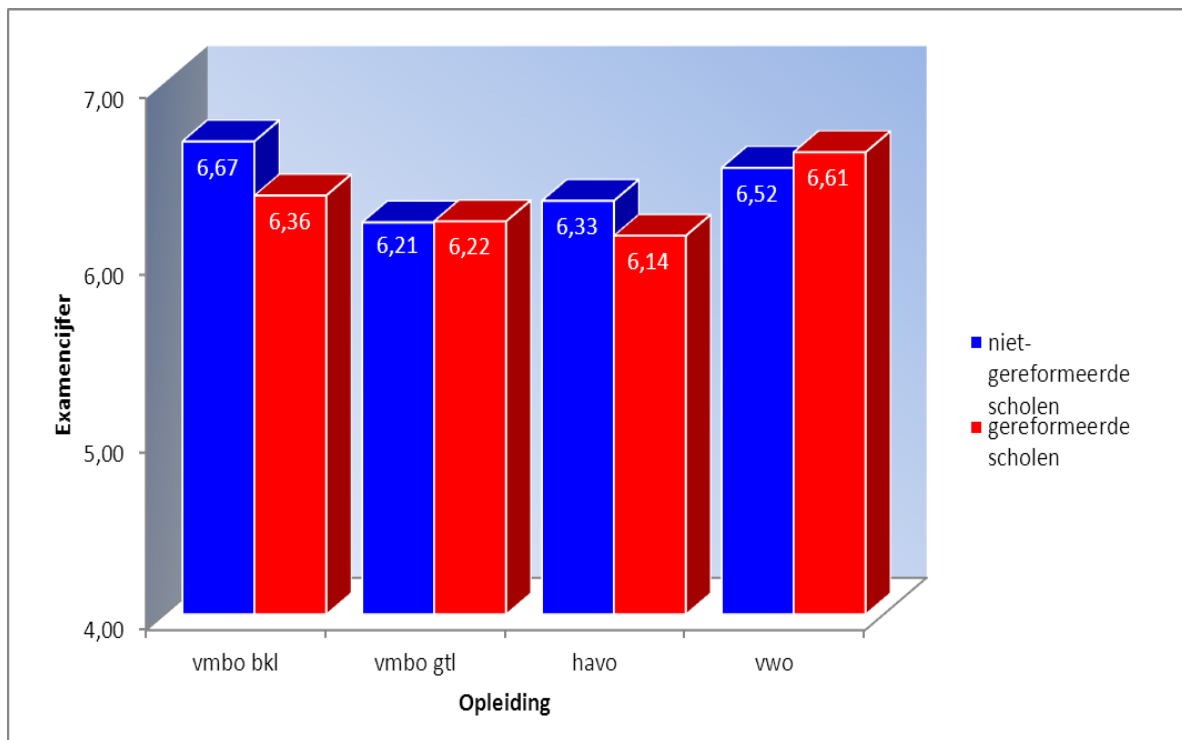
De cijfers van het Centraal Examen Engels op evangelische scholen zijn niet significant afwijkend van het cijfer op alle andere scholen die niet evangelisch zijn.

Islamitische scholen hebben een lager cijfer voor Engels dan alle andere scholen in Nederland (de niet-Islamitische scholen). Zij hebben een 5,90 tegenover een 6,46 van de niet-Islamitische scholen ($t = 7,853$; $df = 134,67$; $p = .000$). Maar ook voor de andere vakken scoren Islamitische scholen lager, namelijk een 5,90, terwijl de andere scholen een 6,35 hebben ($t = 9,212$; $df = 134,591$; $p = .000$).

De opleidingen vmbo BKL en havo van de gereformeerde scholen hebben een significant lager cijfer voor het examen van Engels. In figuur 3 zijn de gemiddelden per opleiding weergegeven in een diagram. Op niet-gereformeerde scholen (alle scholen in Nederland, behalve de gereformeerde) scoren leerlingen op het vmbo BKL gemiddeld een 6,67 voor Engels over de jaren 2005 t/m 2009, terwijl dat op gereformeerde scholen een 6,36 is ($t = 4,498$; $df = 11626$; $p = .000$).

Op de havo is dat respectievelijk 6,33 en 6,14 ($t = 3,468$; $df = 11883$; $p = .000$).

Vmbo GTL en vwo scoren op de gereformeerde scholen niet anders dan op de andere scholen.

Figuur 3 Gemiddelde CE-cijfers Engels over de examenjaren 2005 t/m 2009 per opleiding voor niet-gereformeerde en gereformeerde scholen.

De gereformeerde scholen scoren voor de andere examenvakken wel hoger dan de andere scholen. Dit geldt voor drie van de vier opleidingen, op de havo is dit niet het geval.

Vmbo BKL-leerlingen hebben gemiddeld een 6,50 voor de andere examenvakken over de jaren 2005 t/m 2009. Niet-gereformeerde scholen hebben gemiddeld een 6,39 ($t = -3,933$; $df = 133,531$; $p = .000$).

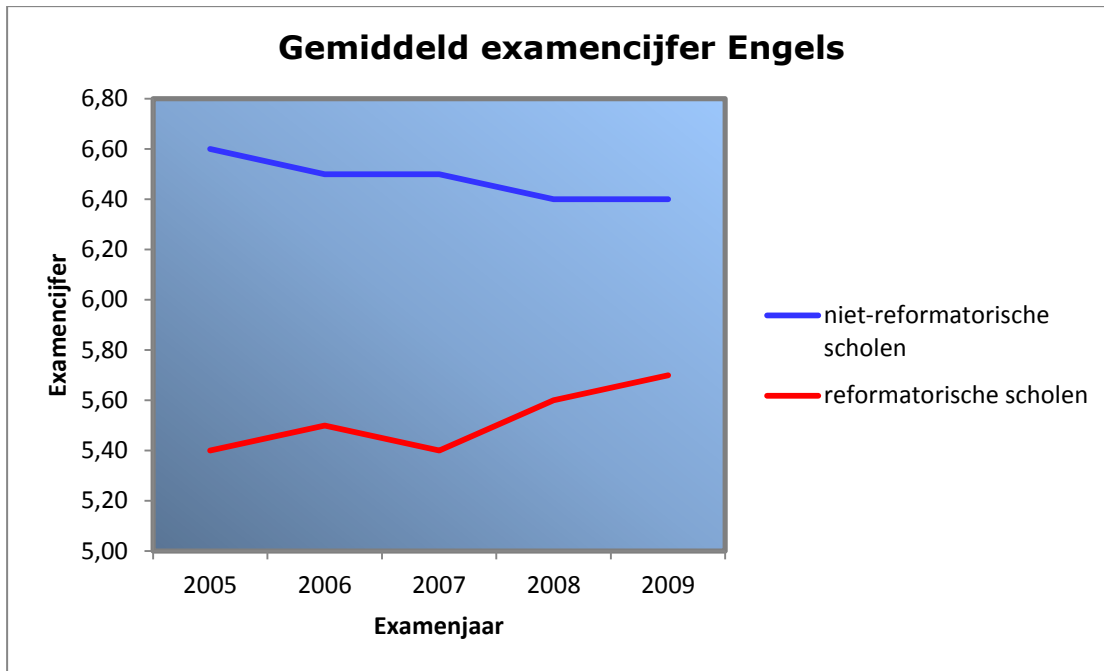
Op het vmbo GTL doen gereformeerde scholieren het ook beter. Hier staat een 6,36 tegenover een 6,24 van niet-gereformeerde scholieren ($t = -3,778$; $df = 87,070$; $p = .000$).

Op de havo scoren de gereformeerde scholen hetzelfde als de andere scholen.

Op het vwo is echter wel weer een klein verschil. Gereformeerde scholen hebben een gemiddelde van 6,57 en niet-gereformeerde scholen scoren iets lager met een 6,42 ($t = -3,282$; $df = 107,627$; $p = .001$).

4.3 Verloop in jaren

Wordt er gekeken naar het totaal van de verschillende examenjaren in het vergelijk reformatorische en niet-reformatorische scholen, dan ziet men de situatie als volgt (zie figuur 4).

Figuur 4 Gemiddelde CE-cijfers Engels in de loop van vijf jaar.

In elk examenjaar scoren de niet-reformatory scholen hoger voor Engels dan de reformatory scholen. De verschillen zijn statistisch significant. Dat is bepaald met de t-toets. In tabel 3 worden de uitkomsten van de t-toets weergegeven.

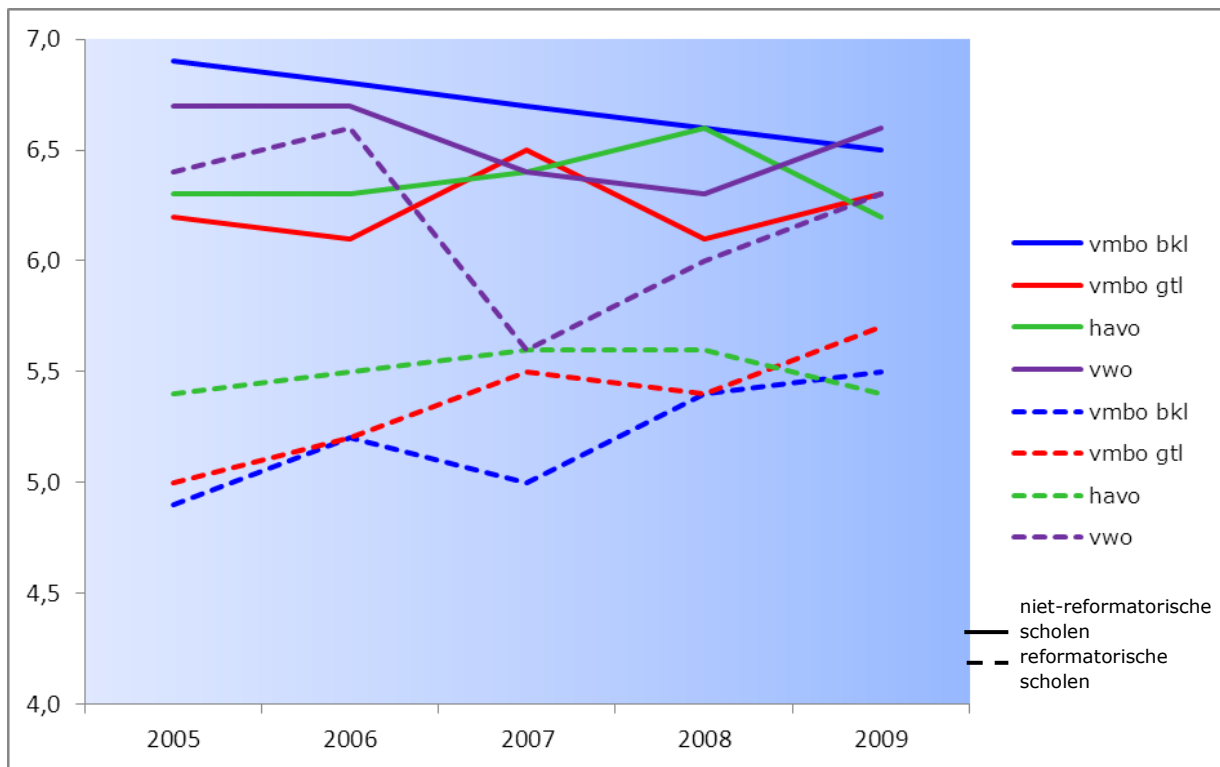
Tabel 3 Gemiddelde CE-cijfers per jaar niet-reformatory en reformatory scholen en uitkomst t-toets.

Examenjaar	Gemiddelde niet-reformatory scholen	Gemiddelde reformatory scholen	Uitkomst t-toets
2005	6,57	5,38	t = 18,599; df = 186,924; p = .000
2006	6,52	5,53	t = 16,574; df = 185,330; p = .000
2007	6,47	5,43	t = 21,419; df = 8419; p = .000
2008	6,44	5,57	t = 18,018; df = 8322; p = .000
2009	6,41	5,69	t = 13,918; df = 218,857; p = .000

Bij de niet-reformatory scholen is overigens sprake van een heel licht dalende score. De daling is heel klein: van een 6,6 in het examenjaar 2005 naar een 6,4 in 2009. De verschillen zijn significant ($F(4,41360) = 72,440$; $p = .000$). De posthoc-toets geeft aan dat alle jaren afwijkend zijn van elkaar ($p = .000$).

Bij de CE-cijfers van de reformatory scholen is dat niet het geval. Er zijn wel verschillen tussen de examenjaren volgens de variantieanalyse ($F(4,944) = 5,275$; $p = .000$), maar dat geldt niet voor alle jaren. Er zijn alleen verschillen tussen de jaren 2005 en 2009 ($p = .000$) en tussen 2007 en 2009 ($p = .005$). Ook hier gaat het om erg kleine verschillen: van een 5,4 tot een 5,7.

Figuur 5 geeft het verloop van de CE-cijfers in de 5 jaren weer per opleiding en type school. Daarna worden per opleiding de gemiddelde scores toegelicht.

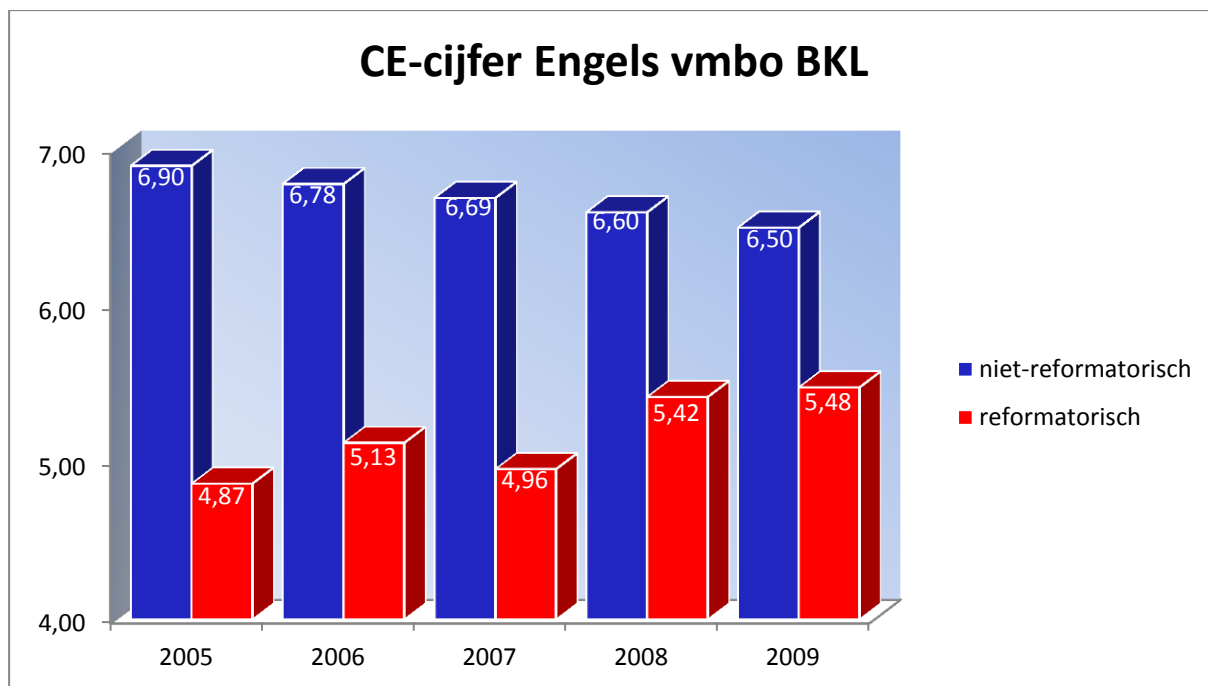
Figuur 5 Gemiddelde CE-cijfers per type school en opleiding in de loop van 5 jaar.

4.3.1 Vmbo BKL

De niet-reformatory scholen scoren op het vmbo BKL in elk van de jaren hoger dan de reformatory scholen. In tabel 4 wordt de uitkomst van de t-toets weergegeven.

Tabel 4 Gemiddelde CE-cijfers vmbo BKL per examenjaar en type school en uitkomst t-toets daarbij.

Examenjaar	Gemiddelde niet-reformatory scholen	Gemiddelde reformatory scholen	Uitkomst t-toets
2005	6,90	4,87	t = 25,471; df = 42,287; p = .000
2006	6,78	5,13	t = 15,809; df = 2316; p = .000
2007	6,69	4,96	t = 16,505; df = 2291; p = .000
2008	6,60	5,42	t = 12,997; df = 2341; p = .000
2009	6,50	5,48	t = 11,031; df = 2384; p = .000

Figuur 6 Gemiddelde CE-cijfers van vmbo BKL per jaar per type school.

In figuur 6 zijn de gemiddelde cijfers grafisch weergegeven. Op de niet-reformatorische scholen is er sprake van een lichte daling van het CE-cijfer. Van een 6,90 naar een 6,50 in 5 jaar tijd ($F(4,11405) = 120,326$; $p = .000$). De posthoc-toets laat zien dat alle jaren van elkaar verschillen ($p = .000$). Er zal in het verdere onderzoek van het lectoraat ook gekeken worden of er aanwijsbare redenen zijn voor de terugloop in resultaten van niet-reformatorische scholen.

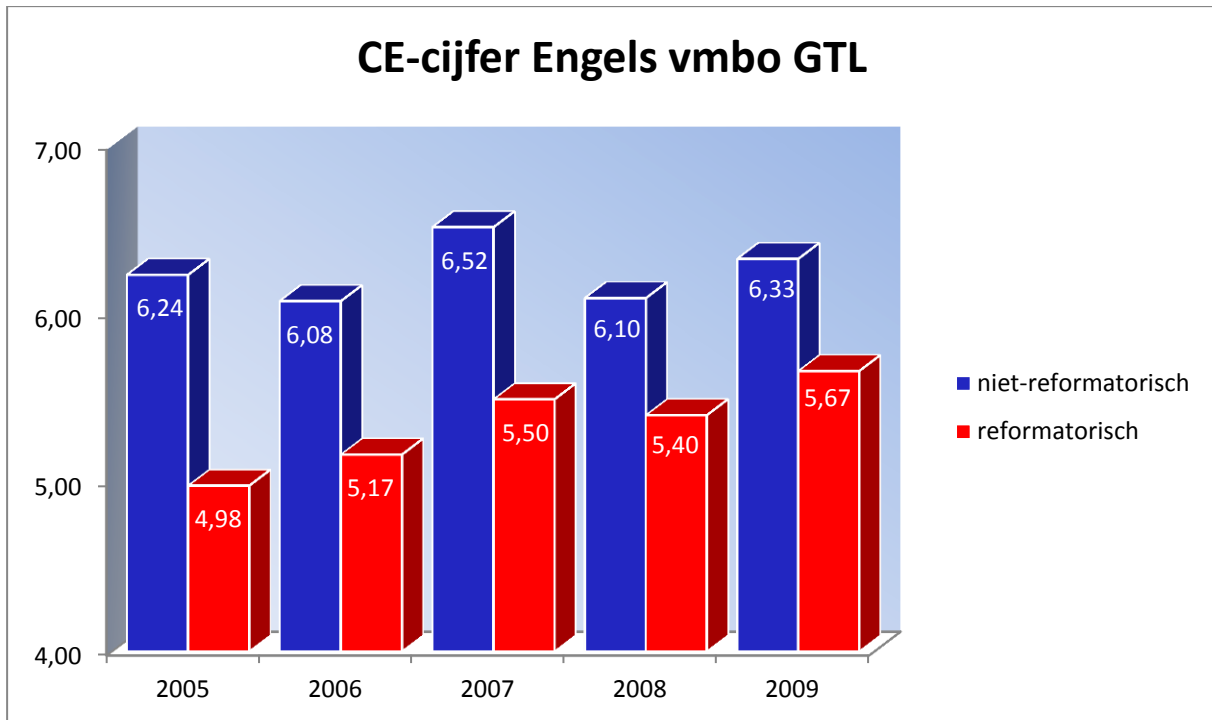
De reformatorische scholen laten ook een verschillend beeld zien per jaar ($F(4,213) = 9,941$; $p = .000$). Op basis van de gegevens van de reformatorische scholen is te zeggen dat het jaar 2009 hoger scoort dan de jaren 2005 ($p = .000$), 2006 ($p = .040$) en 2007 ($p = .000$). Daarnaast heeft het jaar 2008 een hoger cijfer dan 2005 en 2007 ($p = .000$).

4.3.2 Vmbo GTL

Om te kijken of er per jaar significante verschillen aanwezig zijn tussen de verschillende schooltypen is een t-toets uitgevoerd (zie tabel 5). Daaruit blijkt dat de niet-reformatorische vmbo GTL-leerlingen elk jaar hoger scoren dan de reformatorische leerlingen.

Tabel 5 Gemiddelde CE-cijfers vmbo GTL per examenjaar en type school en uitkomst t-toets daarbij.

Examenjaar	Gemiddelde niet-reformatorische scholen	Gemiddelde reformatorische scholen	Uitkomst t-toets
2005	6,24	4,98	$t = 14,559$; $df = 1281$; $p = .000$
2006	6,08	5,17	$t = 11,394$; $df = 1357$; $p = .000$
2007	6,52	5,50	$t = 11,800$; $df = 1357$; $p = .000$
2008	6,10	5,40	$t = 8,418$; $df = 1369$; $p = .000$
2009	6,33	5,67	$t = 8,924$; $df = 1372$; $p = .000$

Figuur 7 Gemiddelde CE-cijfers van vmbo GTL per jaar en type school.

De CE-cijfers op de niet-reformatorische scholen laten een onregelmatig verloop zien in de loop van de tijd (zie figuur 7). Er zijn significante verschillen aanwezig ($F(4,6441) = 107,291$; $p = .000$). 2006 en 2008 verschillen niet van elkaar, de overige jaren zijn wel significant verschillend van elkaar ($p = .000$; 2006-2009: $p = .001$).

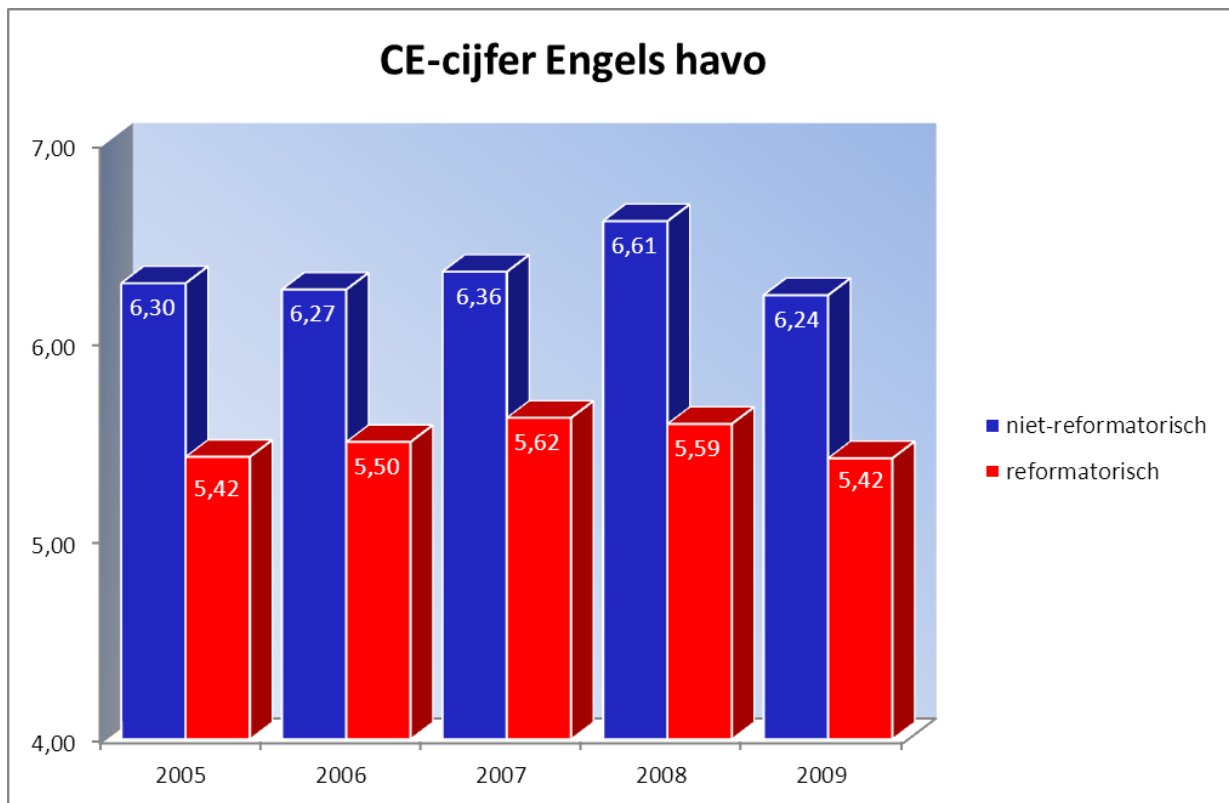
Ook de reformatorische vmbo GTL-leerlingen scoren verschillend per jaar ($F(4,305) = 12,337$; $p = .000$). Het jaar 2005 scoort lager dan 2007 ($p = .000$), 2008 ($p = .002$) en 2009 ($p = .000$). Het jaar 2006 heeft een lager gemiddeld cijfer dan de jaren 2007 ($p = .030$) en 2009 ($p = .000$).

4.3.3 Havo

Ook op de havo geldt dat de reformatorische leerlingen in elk van de examenjaren 2005 t/m 2009 gemiddeld een lager cijfer hebben dan de niet-reformatorische leerlingen. Dit blijkt uit de t-toets waarvan de uitkomsten in tabel 6 zijn weergegeven. Figuur 8 geeft een beeld van de gemiddelde cijfers per jaar.

Tabel 6 Gemiddelde CE-cijfers havo per examenjaar en type school en uitkomst t-toets daarbij.

Examenjaar	Gemiddelde niet-reformatorische scholen	Gemiddelde reformatorische scholen	Uitkomst t-toets
2005	6,30	5,42	$t = 9,933$; $df = 2196$; $p = .000$
2006	6,27	5,50	$t = 8,777$; $df = 2271$; $p = .000$
2007	6,36	5,62	$t = 9,084$; $df = 2308$; $p = .000$
2008	6,61	5,59	$t = 10,738$; $df = 2219$; $p = .000$
2009	6,24	5,42	$t = 9,435$; $df = 2881$; $p = .000$

Figuur 8 Gemiddelde CE-cijfers van havo per jaar en type school.

De havo-leerlingen op de niet-reformatorische scholen hebben enkele jaren afwijkende scores van andere jaren ($F(4,11663) = 156,442$; $p = .000$). Het jaar 2008 heeft een hoger gemiddeld cijfer dan de vier andere jaren ($p = .000$). Ook het cijfer in 2007 is hoger dan die van de andere jaren (2005: $p = .008$; andere jaren: $p = .000$).

Het jaar 2005 scoort lager dan het jaar 2008 ($p = .000$), maar hoger dan 2009 ($p = .003$). Tussen de jaren 2005 en 2006 is dus geen verschil te signaleren. Ook tussen 2006 en 2009 zijn geen verschillen te zien.

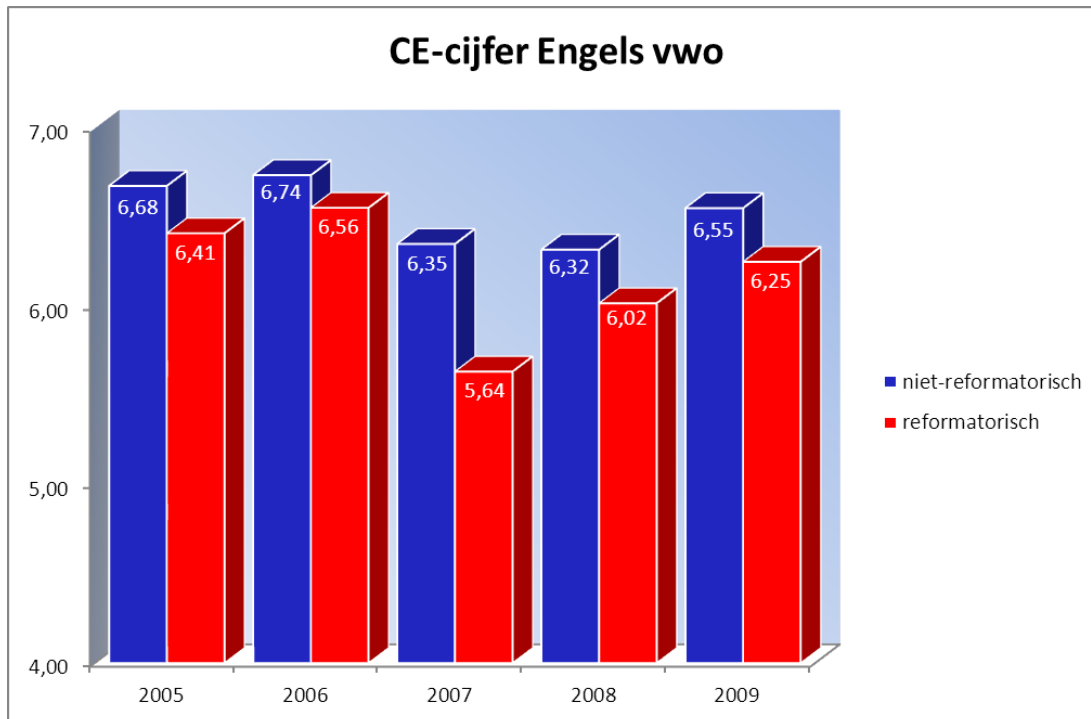
De reformatorische havo-leerlingen presteren elk jaar ongeveer gelijk. Hier zijn geen significante verschillen waar te nemen tussen de jaren 2005 t/m 2009.

4.3.4 Vwo

Vwo-leerlingen op niet-reformatorische scholen doen het beter met Engels dan de reformatorische leerlingen. Alleen in het jaar 2006 doen ze het even goed. Dit blijkt uit de t-toets waarvan de uitkomsten in tabel 7 te zien zijn.

Tabel 7 Gemiddelde CE-cijfers vwo per examenjaar en type school en uitkomst t-toets daarbij.

Examenjaar	Gemiddelde niet-reformatorische scholen	Gemiddelde reformatorische scholen	Uitkomst t-toets
2005	6,68	6,41	$t = 2,538$; $df = 2318$; $p = .011$
2006	6,74	6,56	$t = 1,635$; $df = 2380$; $p = .102$
2007	6,35	5,64	$t = 6,604$; $df = 22447$; $p = .000$
2008	6,32	6,02	$t = 2,861$; $df = 2387$; $p = .004$
2009	6,55	6,25	$t = 2,884$; $df = 2503$; $p = .004$

Figuur 9 Gemiddelde CE-cijfers van vwo per jaar en type school.

Er is geen sprake van een dalende of stijgende trend wat de cijfers van Engels op het vwo betreft. Er zijn echter wel verschillen tussen de jaren te vinden. Dit geldt op de niet-reformatorische scholen ($F(4,11836) = 182,035$; $p = .000$) en op de reformatorische scholen ($F(4,199) = 10,758$; $p = .000$).

Bij de niet-reformatorische scholen is er geen significant verschil op te merken tussen de jaren 2007 en 2008. Tussen al de overige jaren zijn wel verschillen aanwezig ($p = .000$; 2005-2006: $p = .028$).

Vwo-leerlingen op de reformatorische scholen wijken in het jaar 2007 af van de andere jaren. Er is geen significant verschil te vinden tussen 2007 en 2008, maar wel tussen 2007 en 2005 ($p = .000$), tussen 2007 en 2006 ($p = .011$) en 2007 en 2009 ($p = .001$).

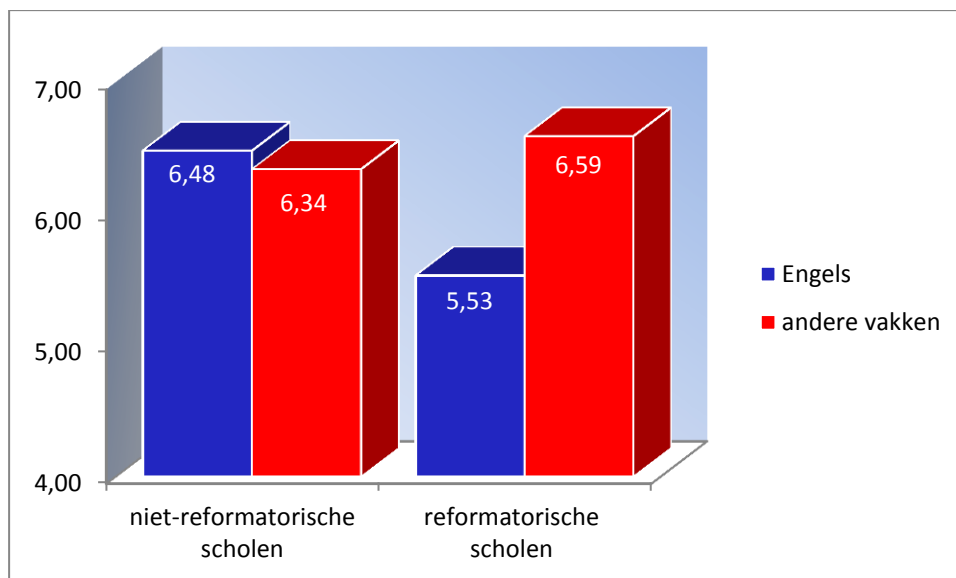
4.4 Engels en andere vakken

In figuur 10 zijn de gemiddelde CE-cijfers voor Engels en het gemiddelde van de andere vakken weergegeven. Het gaat hierbij om de cijfers voor alle opleidingen en alle jaren (2005 t/m 2009) bij elkaar.

Op de niet-reformatorische scholen is het cijfer voor Engels 0,14 hoger dan het cijfer voor de andere vakken. Uit de t-toets (paired samples test) blijkt dat het gaat om een significant verschil ($t = 44,378$; $df = 41364$; $p = .000$).

Engels op de reformatorische scholen is 1,06 lager dan het gemiddelde van de andere vakken. Het gaat hierbij een significant lager gemiddelde ($t = -44,011$; $df = 948$; $p = .000$).

Figuur 10 Gemiddelde CE-cijfers van de jaren 2005 t/m 2009 van Engels en alle andere vakken per type school.

Het cijfer voor Engels op reformatory scholen is 0,95 lager dan het cijfer voor Engels op niet-reformatory scholen. Dat het hierbij gaat om een statistisch significant verschil is al beschreven in paragraaf 4.1.

Het gemiddelde van de andere vakken is op reformatory scholen 0,25 hoger dan op niet-reformatory scholen. Hoewel het hier om een minder groot verschil gaat, is ook dit verschil significant ($t = -18,698$; $df = 1074,638$; $p = .000$).

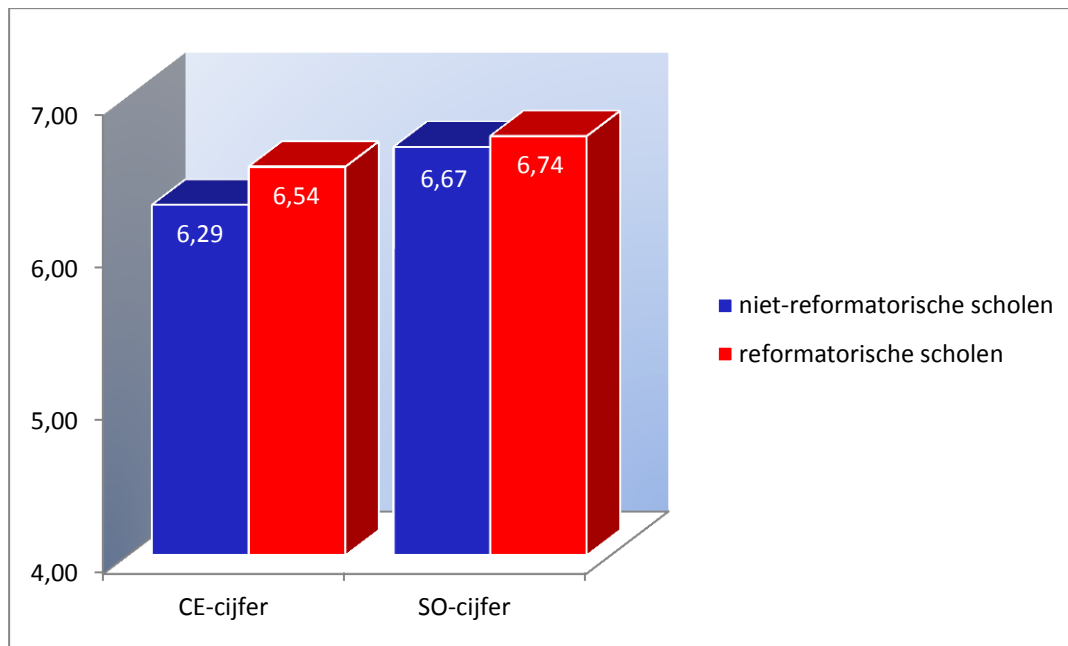
Verder valt op dat het verschil tussen het gemiddelde CE-cijfer voor Engels en het gemiddelde CE-cijfer voor de andere vakken bij de reformatory scholen een stuk groter is dan bij de niet-reformatory scholen.

4.5 Engels en andere talen

Zoals in figuur 11 is te zien, doen reformatory scholen het beter dan niet-reformatory scholen wat Nederlands betreft. Bij het CE-cijfer gaat het om een verschil van 0,25, reformatory leerlingen hebben gemiddeld een 6,54 en niet-reformatory een 6,29 ($t = -15,246$; $df = 1067,570$; $p = ,000$).

Het verschil is bij het SE-cijfer minder groot, namelijk 0,07, maar het gaat hierbij ook om een significant verschil ($t = -5,265$; $df = 44171$; $p = ,000$).

Ook de verschillscore tussen SE-cijfer en CE-cijfer is berekend. Op reformatory scholen is het verschil tussen SE- en CE-cijfer 0,199. Op niet-reformatory scholen is dat een stuk groter, namelijk 0,377 ($t = 9,314$; $df = 1062,364$; $p = .000$).

Figuur 11 CE- en SE-cijfers voor Nederlands over de jaren 2005 t/m 2009 voor reformatorische en niet-reformatorische scholen

Voor het vak Frans zijn er geen verschillen tussen reformatorische en niet-reformatorische leerlingen. De gemiddelde score van beide groepen voor het Centraal Examen is een 6,34. Het SE-cijfer is gemiddeld een 6,62.

Voor Duits geldt dat er alleen verschil is tussen de CE-cijfers ($t = -15,473$; $df = 575,647$; $p = .000$). Reformatorische leerlingen scoren met een 6,63 gemiddeld, hoger dan niet-reformatorische leerlingen die een 6,14 als gemiddeld CE-cijfer hebben.

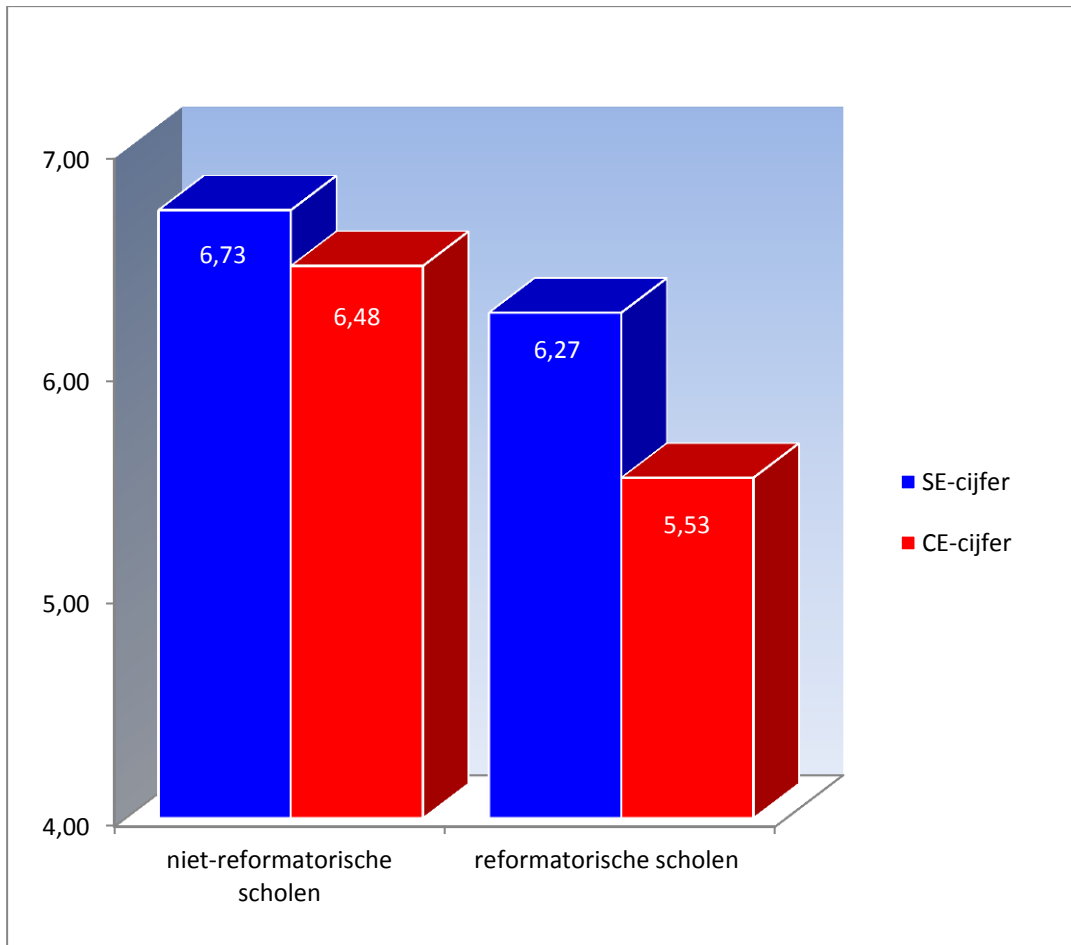
Het SE-cijfer is voor beide groepen gemiddeld een 6,63.

4.6 Verschil SE- en CE-cijfer

Niet-reformatorische scholen hebben een 6,48 als gemiddeld cijfer voor Engels voor het Centraal Examen, over de jaren 2005 t/m 2009 gemiddeld over alle vier de opleidingen. Voor het schoolexamen hebben zij gemiddeld een 6,73 voor Engels. Dat wil zeggen dat ze 0,25 hoger scoren voor SE dan voor CE ($t = -59,902$; $df = 77593,025$; $p = .000$). In figuur 12 zijn de gemiddelde cijfers weergegeven in een staafdiagram.

Ook op reformatorische scholen is het SE-cijfer hoger dan het CE-cijfer. Er is een verschil van 0,74. Het SE-cijfer is gemiddeld een 6,27. Het CE-cijfer komt op 5,53 uit ($t = -24,562$; $df = 1741,406$; $p = .000$).

Op reformatorische scholen is het verschil van 0,74 tussen het SE- en CE-cijfer significant groter dan het verschil van 0,25 op de niet-reformatorische scholen ($t = -22,574$; $df = 988,338$; $p = .000$).

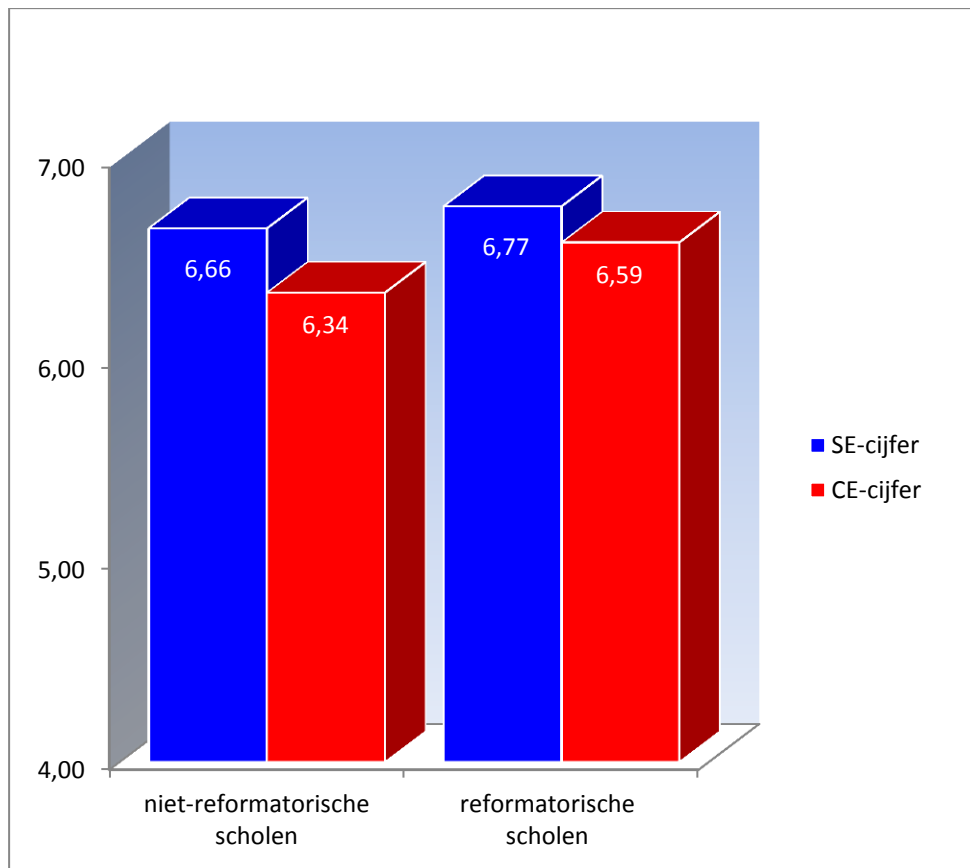

Figuur 12 Gemiddelde cijfers Engels van de jaren 2005 t/m 2009 van alle opleidingen samen

Het vergelijken van SE- en CE-cijfer van de andere vakken levert een ander beeld op (figuur 13). Het gemiddelde SE-cijfer van alle andere vakken bij elkaar over de jaren 2005 t/m 2009 is op niet-reformatorische scholen een 6,66. Het CE-cijfer op deze scholen is lager, namelijk een 6,34 ($t = -112,011$; $df = 80410,535$; $p = .000$).

De leerlingen op reformatorische scholen hebben een gemiddelde van 6,77 voor alle andere vakken dan Engels. Het CE-cijfer is iets lager, een 6,59 ($t = -10,776$; $df = 1898,747$; $p = .000$).

Het verschil tussen SE- en CE-cijfer op de niet-reformatorische scholen is 0,32. Op reformatorische scholen is dat significant lager, namelijk 0,18 ($t = 12,357$; $df = 1080,824$; $p = .000$).

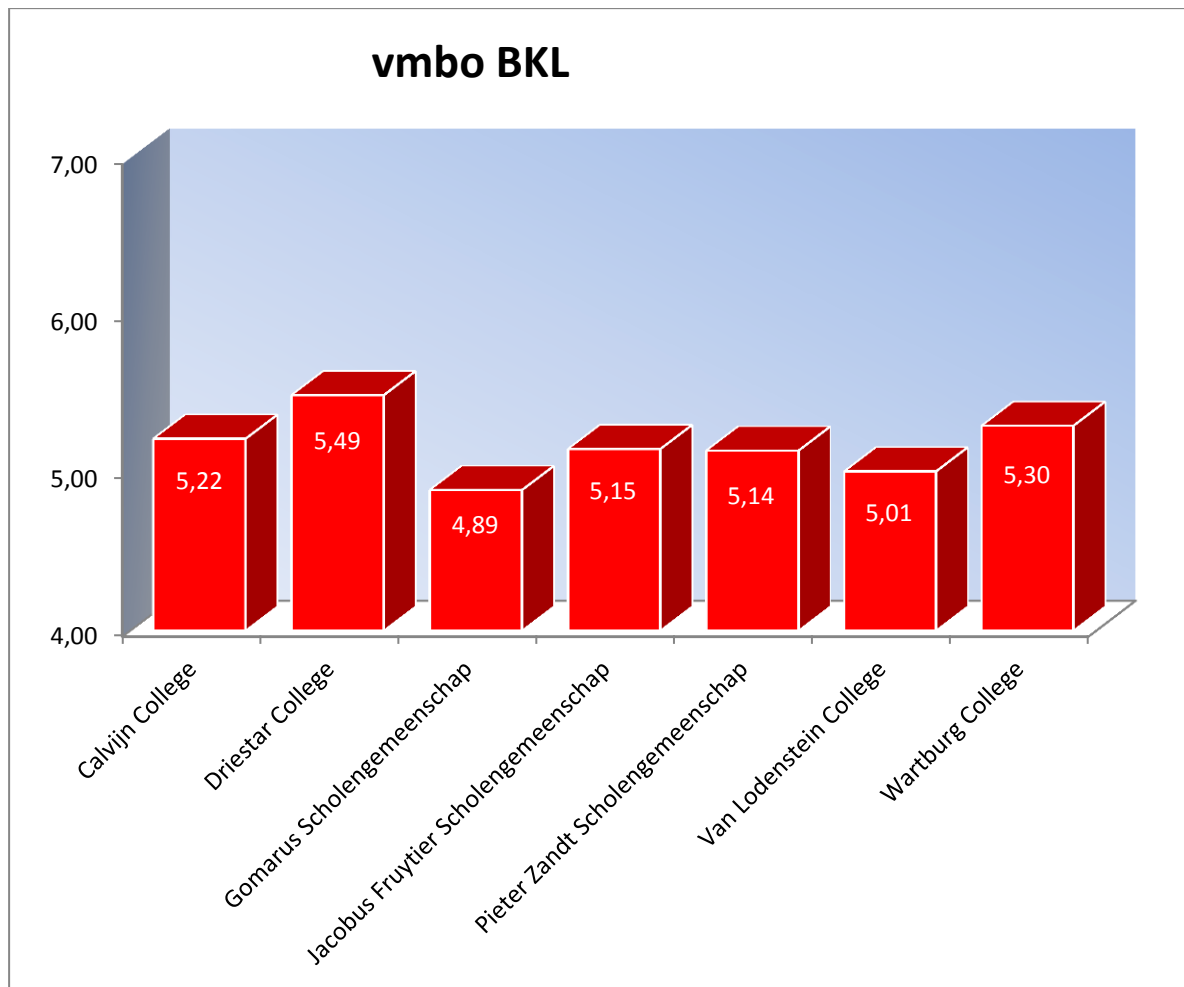

Figuur 13 Gemiddelde cijfers alle vakken, behalve Engels, van de jaren 2005 t/m 2009 van alle opleidingen samen.

4.7 Verschillen tussen reformatorische scholen

4.7.1 Vmbo BKL

Figuur 14 geeft een overzicht van de gemiddelde CE-cijfers op de zeven reformatorische scholen op het vmbo BKL.

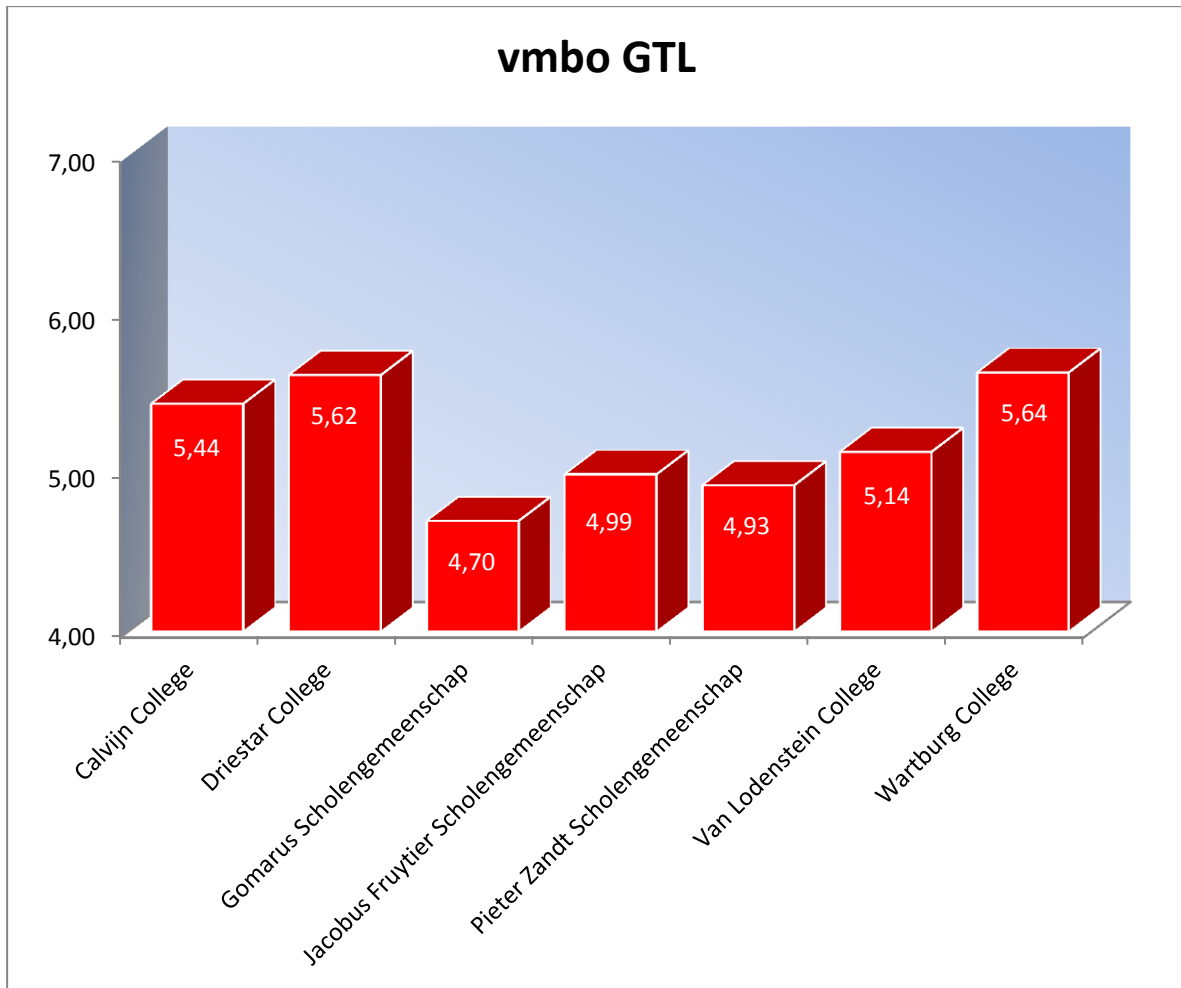
Figuur 14 Gemiddelde CE-cijfers vmbo BKL over de jaren 2005 t/m 2009 per reformatorische school.

Tussen deze gemiddelde cijfers over de jaren 2005 t/m 2009 voor de opleiding vmbo BKL zitten enkele significante verschillen ($F(6,211) = 2,868$; $p = .010$). Het Driestar College, met een score van 5,49, en het Van Lodenstein College, met een score van 5,01, verschillen significant van elkaar ($p = .009$).

De overige cijfers verschillen niet van elkaar en niet van de cijfers van het Driestar College en het Van Lodenstein College. Het Wartburg College scoort een 5,30 voor Engels op vmbo BKL. Op de Gomarus Scholengemeenschap is dit een 4,89. De Jacobus Fruytier Scholengemeenschap komt op een 5,15 uit, het Calvin College een 5,22 en de Pieter Zandt Scholengemeenschap een 5,14.

4.7.2 Vmbo GTL

Ook de scores van vmbo GTL op de verschillende reformatorische scholen zijn met elkaar vergeleken (zie figuur 15).

Figuur 15 Gemiddelde CE-cijfers vmbo GTL over de jaren 2005 t/m 2009 per reformatorische school.

Tussen de scores van vmbo GTL zijn meer verschillen tussen de scholen op te merken dan tussen vmbo BKL ($F(6,303) = 11,826$; $p = .000$).

Het Wartburg College doet het met een 5,64 beter dan de Gomarus Scholengemeenschap met een 4,70, de Jacobus Fruytier Scholengemeenschap met een 4,99, het Van Lodenstein College met een 5,14 en de Pieter Zandt Scholengemeenschap die een 4,93 als gemiddeld eindcijfer heeft voor het vmbo GTL over de jaren 2005 t/m 2009. Voor al deze verschillen geldt $p = .000$.

De Gomarus Scholengemeenschap (4,70) scoort ook lager dan het Driestar College (5,62) ($p = .000$) en lager dan het Calvijn College (5,44) ($p = .002$).

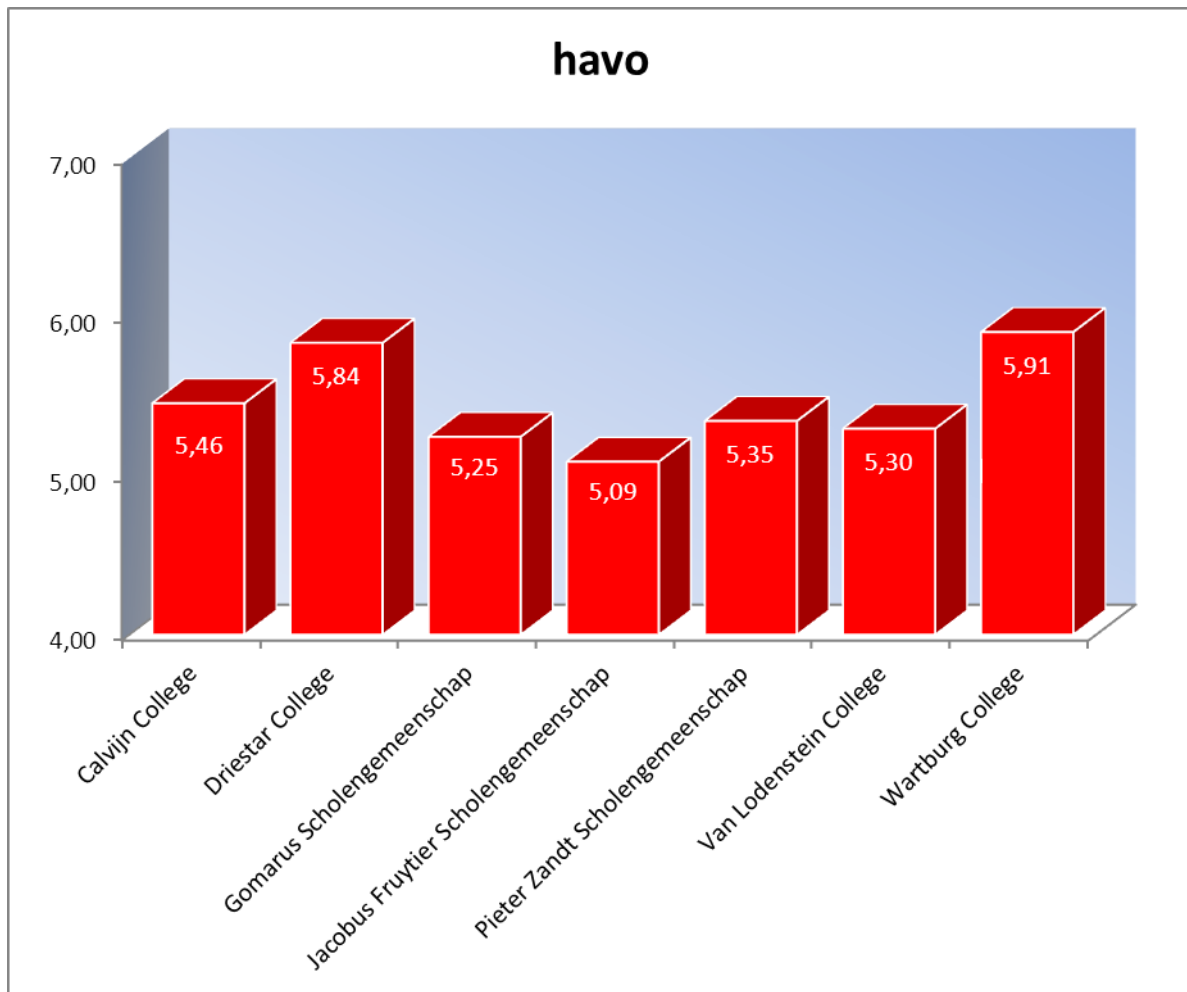
De Jacobus Fruytier Scholengemeenschap (4,99) heeft een lager cijfer dan het Driestar College (5,62) (Bonferroni $p = .000$) en het Calvijn College (5,44) ($p = .005$).

Het Calvijn College scoort niet alleen hoger dan de Gomarus Scholengemeenschap en de Jacobus Fruytier Scholengemeenschap. De 5,44 is ook hoger dan het cijfer 4,93 van de Pieter Zandt Scholengemeenschap ($p = .011$).

De 4,93 van de Pieter Zandt Scholengemeenschap is een lager gemiddeld cijfer dan de 5,62 van het Driestar College ($p = .000$). En het Driestar College verschilt met een 5,62 ook van de 5,14 van het Van Lodenstein College ($p = .001$).

4.7.3 Havo

Ook op de havo zijn er verschillen tussen de CE-cijfers van de reformatische scholen. Figuur 16 geeft de gemiddelde cijfers grafisch weer.

Figuur 16 Gemiddelde CE-cijfers havo over de jaren 2005 t/m 2009 per reformatische school.

De havo op het Wartburg College heeft een gemiddelde van 5,91 voor het eindexamen Engels over de jaren 2005 t/m 2009. Dit is significant hoger dan de scores van alle andere scholen behalve die van het Driestar College. Het Driestar College doet het met een 5,84 beter dan alle andere scholen behalve het Wartburg College. Deze verschillen zijn bepaald met een variatieanalyse ($F(6,210) = 11,382$; $p = .000$).

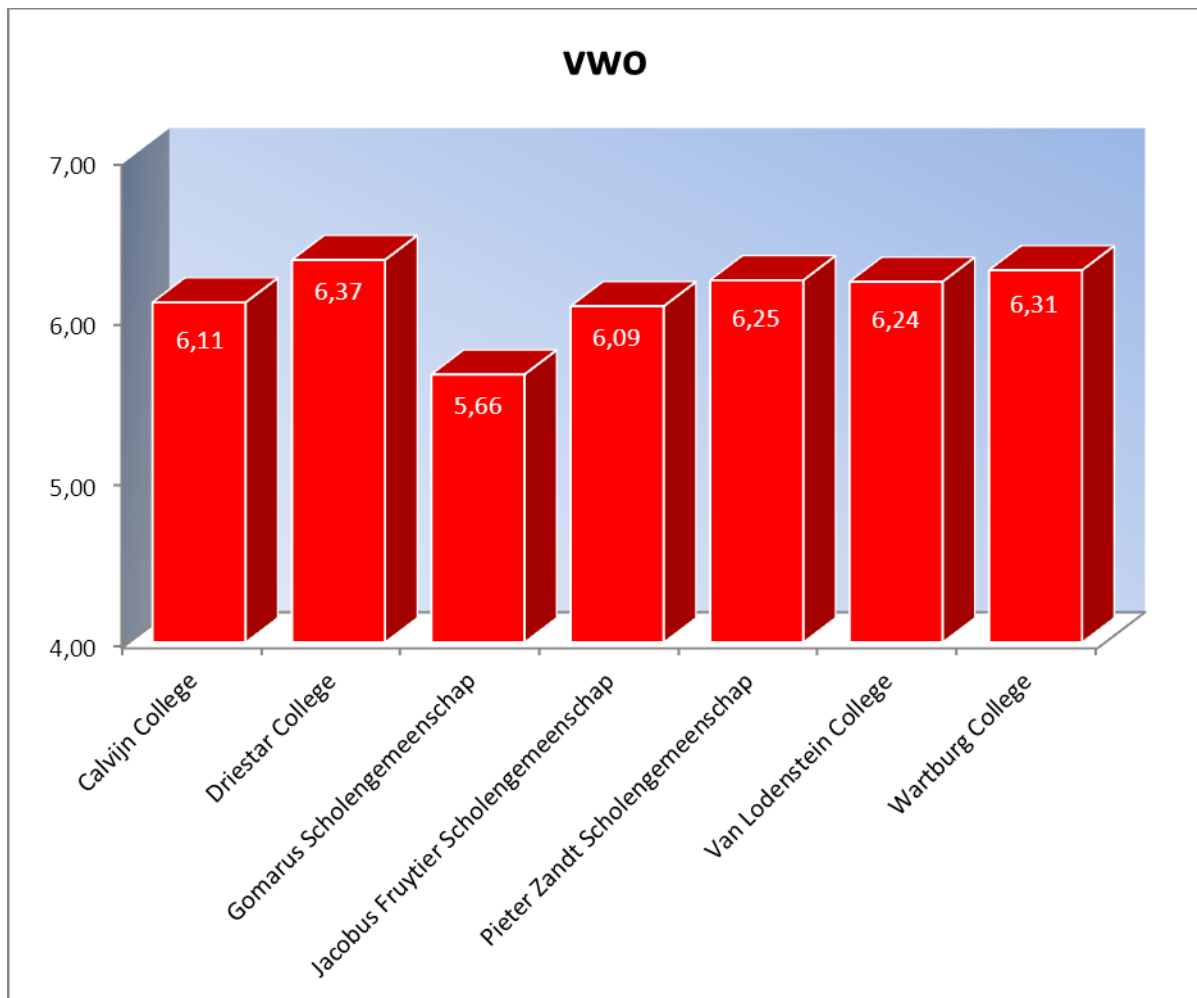
In tabel 8 worden de cijfers weergegeven per school, met daarbij de uitkomsten van de posthoc-toets.

Tabel 8 gemiddelde CE-cijfer voor havo over jaren 2005 t/m 2009 per reformatorische school.

School	Cijfer	Uitkomst post-hoctoets verschil Wartburg College	Uitkomst post-hoctoets verschil Driestar College
Calvijn College	5,46	p = .011	n.v.t.
Driestar College	5,84	n.v.t.	n.v.t.
Gomarus Scholengemeenschap	5,25	p = .000	p = .002
Jacobus Fruytier Scholengemeenschap	5,09	p = .000	p = .000
Pieter Zandt Scholengemeenschap	5,35	p = .001	p = .024
Van Lodenstein College	5,30	p = .000	p = .003
Wartburg College	5,91	n.v.t.	n.v.t.

4.7.4 Vwo

Figuur 17 laat de gemiddelde CE-cijfers op het vwo zien op de zeven reformatorische scholen.

Figuur 17 Gemiddelde CE-cijfers vwo over de jaren 2005 t/m 2009 per reformatorische school.

De zeven reformatorische scholen hebben niet allemaal dezelfde cijfers voor het eindexamen Engels gemiddeld over de jaren 2005 t/m 2009 ($F(6,197) = 2,526$; $p = .022$). De Gomarus Scholengemeenschap heeft een gemiddelde score van 5,66. Dit is significant lager dan de 6,31 van het Wartburg College ($p = .015$) en dan de 6,37 van het Driestar College ($p = .025$).

De overige scores van 6,09 op de Jacobus Fruytier Scholengemeenschap, de 6,11 op het Calvijn College, de 6,24 op het Van Lodenstein College en de 6,25 op de Pieter Zandt

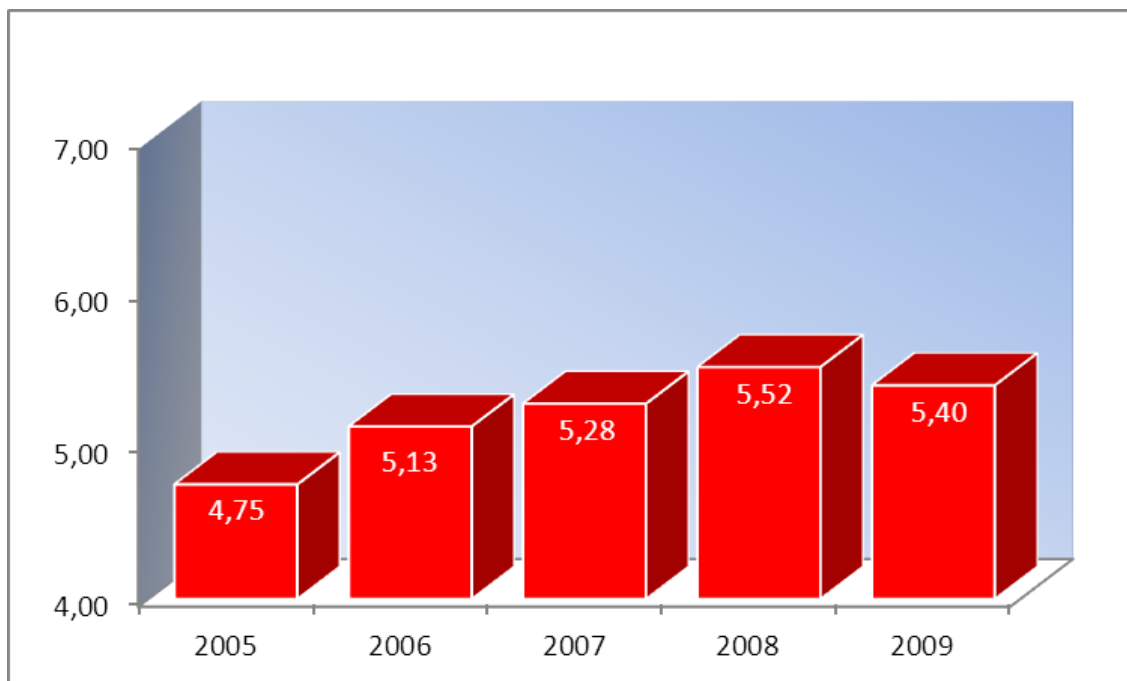
Scholengemeenschap verschillen niet significant van elkaar en van de drie eerder genoemde scholen.

4.8 Verschillen binnen reformatorische scholen

Er is onderzocht of er jaren of opleidingen zijn die eruit springen op de reformatorische scholen. In het vervolg van het verslag worden de resultaten per school toegelicht. Wanneer er geen sprake is van enig significant verschil tussen cijfers wordt er géén grafiek geplaatst. Wanneer er geen significante verschillen blijken te zijn, heeft er dus geen verandering plaatsgevonden gedurende de gemeten periode.

Calvijn College

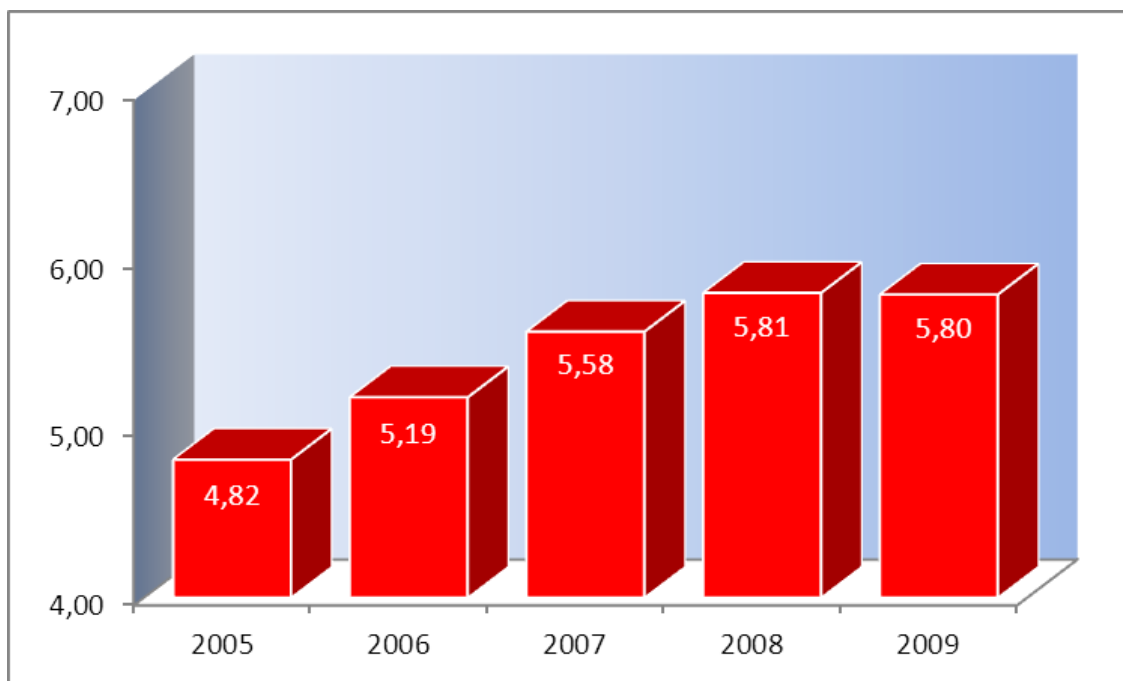
Op het vmbo BKL op het Calvijn College zijn de CE-cijfers niet in alle jaren hetzelfde ($F(4,25) = 3,955$; $p = .013$). In figuur 18 zijn de gemiddelde cijfers weergegeven. De jaren 2005 en 2008 zijn significant afwijkend van elkaar ($p = .013$). Tussen de overige jaren is geen statistisch significant verschil te vinden.

Figuur 18 Gemiddelde CE-cijfers per jaar van het vmbo BKL op het Calvijn College.

Op het vmbo GTL zijn de scores per jaar redelijk verschillend ($F(4,75) = 9,910$; $p = .000$). De scores worden beter in de loop van de 5 jaar (zie figuur 19).

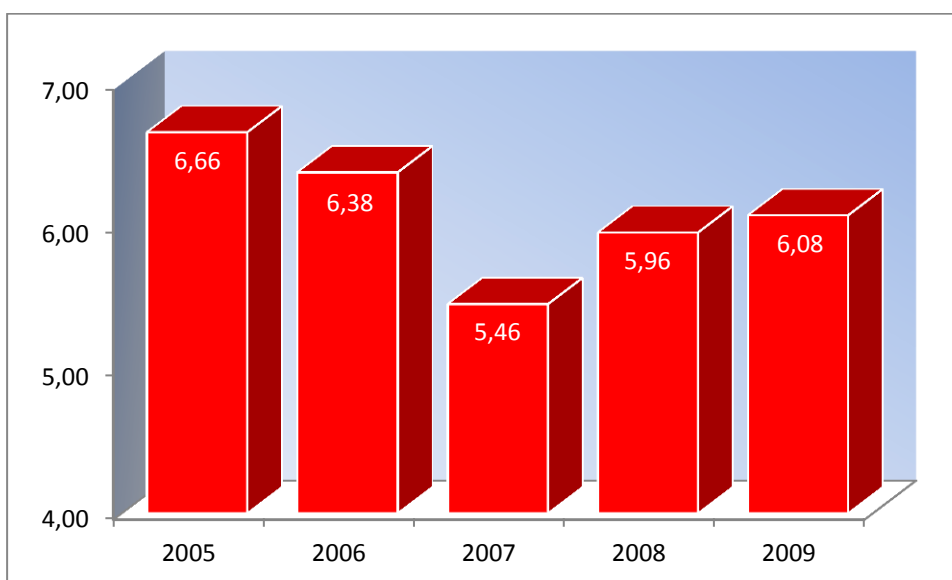
In het jaar 2005 zijn de scores lager dan die van de jaren 2007 ($p = .002$), 2008 ($p = .000$) en 2009 ($p = .000$). De cijfers van 2006 zijn lager dan die van 2008 ($p = .021$) en 2009 ($p = .023$). In de jaren 2005 en 2006 doen de leerlingen het even goed. Ook tussen de jaren 2006 en 2007 en tussen 2007, 2008 en 2009 zit geen verschil.

Figuur 19 Gemiddelde CE-cijfers per jaar van het vmbo GTL op het Calvijn College.

Op de havo zijn de scores in de verschillende jaren niet significant afwijkend van elkaar. Het gemiddelde CE-cijfer is 5,50.

Op het vwo van het Calvijn College (figuur 20) is het CE-cijfer niet constant ($F(4,20) = 7,983$; $p = .001$) in de jaren 2005 t/m 2009. 2007 heeft een significant lager CE-cijfer dan 2005 ($p = .000$) en 2006 ($p = .006$). De overige jaren verschillen niet significant van elkaar.

Figuur 20 Gemiddelde CE-cijfers per jaar van het vwo op het Calvijn College.

Driestar College

De CE-cijfers voor vmbo BKL zijn in de jaren 2005 t/m 2009 niet significant verschillend van elkaar. Gemiddeld scoren de leerlingen van het vmbo BKL een 5,48 voor Engels.

Op het vmbo GTL is het gemiddelde CE-cijfer een 5,61. Ook hier zijn geen significante verschillen tussen de jaren te vinden.

Op de havo scoren de scholieren gemiddeld een 5,83 als CE-cijfer in de jaren 2005 t/m 2009. Geen enkel jaar is significant afwijkend van de andere jaren.

De vwo-leerlingen hebben een 6,38 als gemiddelde CE-cijfer over de jaren 2005 t/m 2009. Er is geen significant verschil op te merken tussen de verschillende jaren.

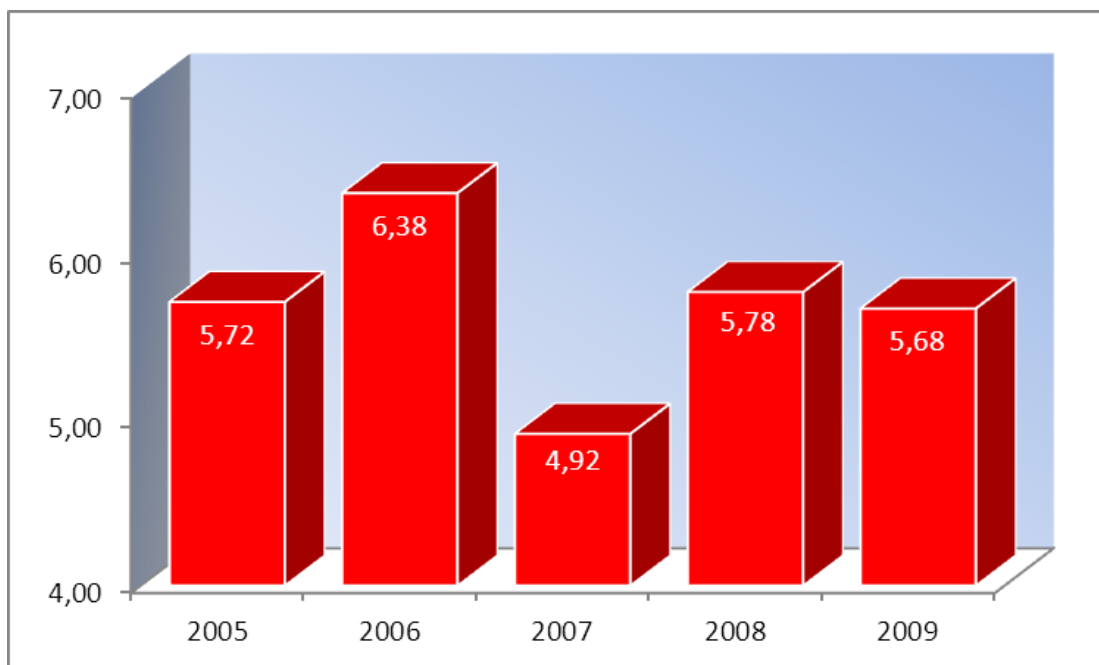
Gomarus Scholengemeenschap

De Gomarus Scholengemeenschap heeft in 2005 en 2006 geen cijfers van vmbo BKL. Het gemiddelde over de jaren 2007, 2008 en 2009 is 4,89. Er is geen significant verschil tussen deze jaren voor vmbo BKL.

Het gemiddelde CE-cijfer voor vmbo GTL is 4,63. De leerlingen scoren alle jaren gemiddeld hetzelfde. Er is geen sprake van significante verschillen tussen de jaren.

Op de havo is de gemiddelde score voor het eindexamen in de jaren 2005 t/m 2009 een 5,25. Ook hier is er geen enkel jaar dat eruit springt en significant hoger of lager scoort.

Op het vwo zijn de gemiddelde CE-cijfers niet voor elk jaar gelijk ($F(4,18) = 3,848$; $p = .020$). De examenkandidaten scoorden in 2006 significant hoger dan in 2007 ($p = .011$). Voor de andere jaren geldt dat ze niet significant van elkaar verschillen (figuur 21).

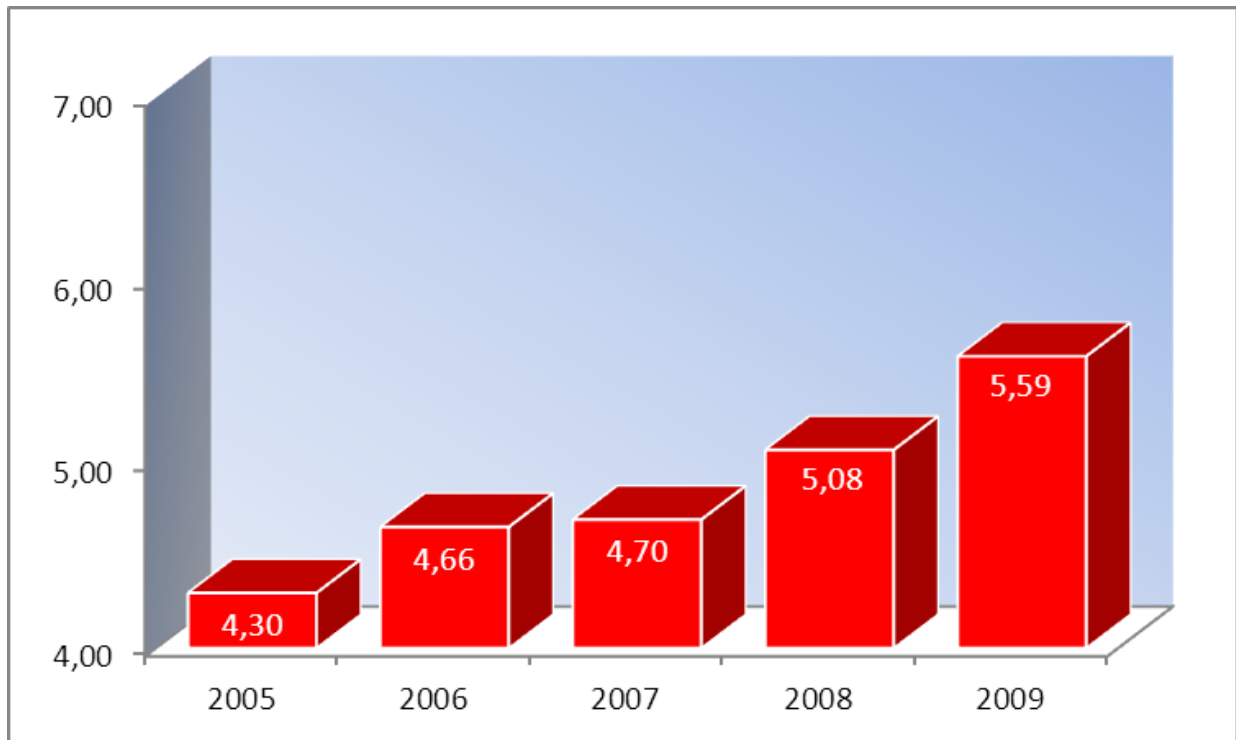

Figuur 21 Gemiddelde CE-cijfers per jaar van het vwo op de Gomarus Scholengemeenschap.

Jacobus Fruytier Scholengemeenschap

De leerlingen van het vmbo BKL hebben een gemiddeld CE-cijfer van 5,16 over de jaren 2005 t/m 2009. Er zijn geen significante afwijkingen van jaren op te merken in die periode.

Op het vmbo GTL zijn wel significante verschillen aanwezig tussen verschillende jaren ($F(4,29) = 7,286$; $p = .000$). Het jaar 2009 scoort significant hoger dan 2005 ($p = .000$), 2006 ($p = .027$) en 2007 ($p = .023$) (figuur 22).

Figuur 22 Gemiddelde CE-cijfers per jaar van vmbo GTL op de Jacobus Fruytier Scholengemeenschap.

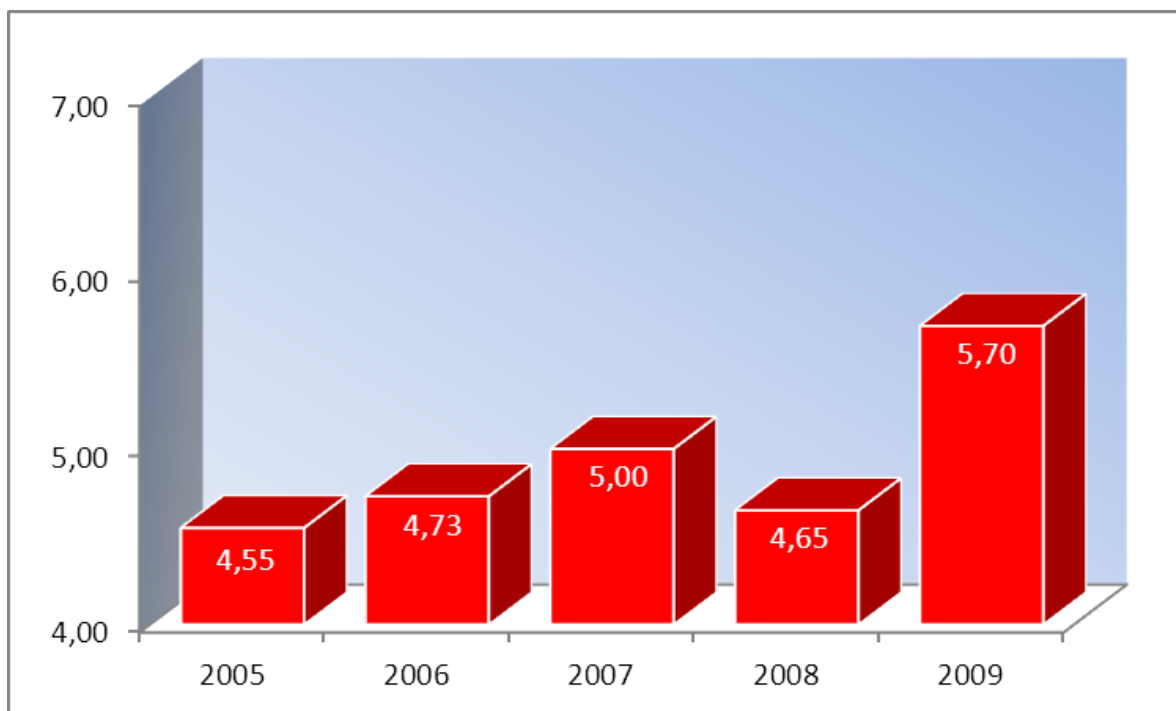
Tussen de jaren 2005 t/m 2009 zijn op de havo geen significante verschillen aanwezig. Het gemiddelde van de CE-cijfers is 5,09.

Ook op het vwo zijn geen uitschieters op te merken. Het gemiddelde over de jaren 2005 t/m 2009 is daar 6,08.

Pieter Zandt Scholengemeenschap

Er zijn geen significante verschillen tussen de jaren 2005 t/m 2009 op het vmbo BKL op de Pieter Zandt Scholengemeenschap. Het gemiddelde CE-cijfer is 6,14.

Op het vmbo GTL zijn de scores per jaar significant verschillend ($F(4,15) = 7,238$; $p = .002$). Het CE-cijfer is in 2009 significant hoger dan in 2005 ($p = .003$), 2006 ($p = .012$) en 2008 ($p = .006$) (figuur 23).

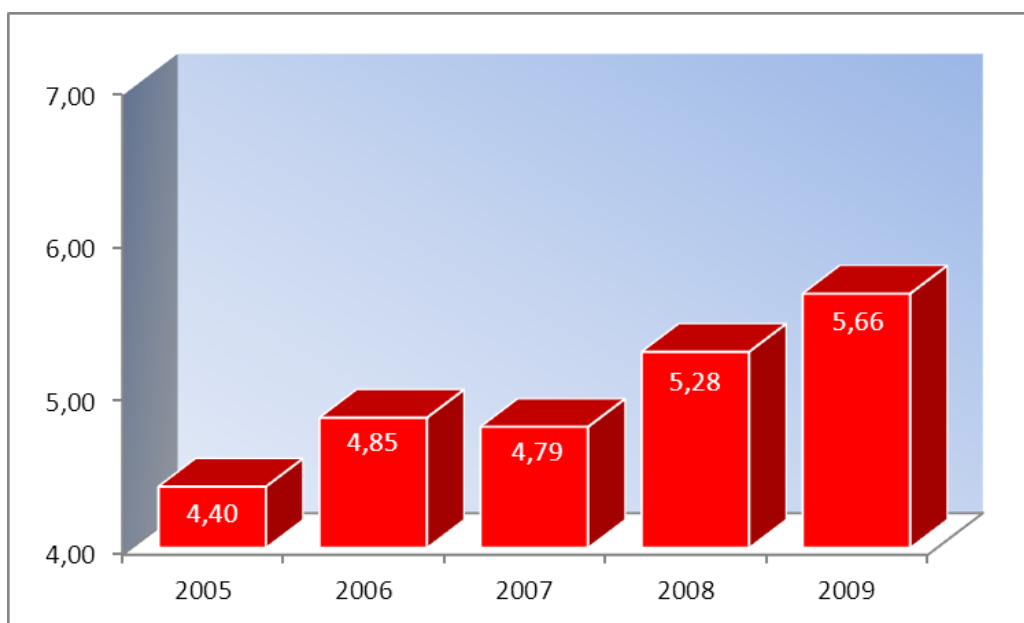

Figuur 23 Gemiddelde CE-cijfers per jaar van vmbo GTL op de Pieter Zandt Scholengemeenschap.

Op de havo en het vwo doen de leerlingen van de Pieter Zandt Scholengemeenschap het elk jaar even goed. Het gemiddelde voor de jaren 2005 t/m 2009 is op de havo 5,35 en op het vwo 6,25.

Van Lodenstein College

Het vmbo BKL op het Van Lodenstein College laat wisselende CE-cijfers zien ($F(4,46) = 6,886$; $p = .000$). In het jaar 2009 is de score van 5,66 significant hoger dan die van 2005 ($p = .000$), 2006 ($p = .032$) en 2007 ($p = .017$). Het gemiddelde CE-cijfer in 2008 is significant hoger dan in 2005 ($p = .020$) (figuur 24).

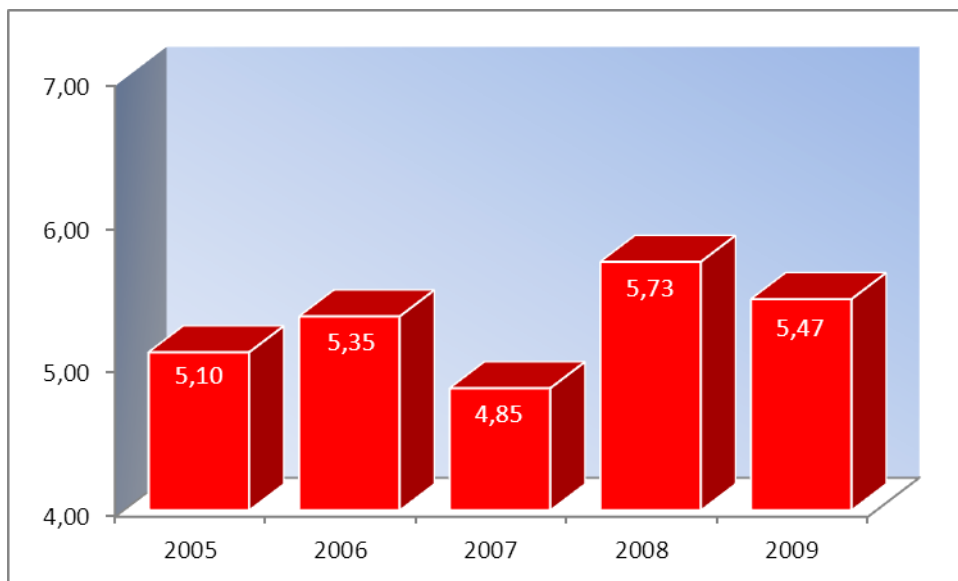

Figuur 24 Gemiddelde CE-cijfers per jaar van vmbo BKL op het Van Lodenstein College.

Op het vmbo GTL, de havo en het vwo zijn er geen jaren met significant afwijkende CE-cijfers. Het gemiddelde CE-cijfer op het vmbo GTL is 5,14 in de jaren 2005 t/m 2009. Op de havo is dat 5,30 en op het vwo 6,25.

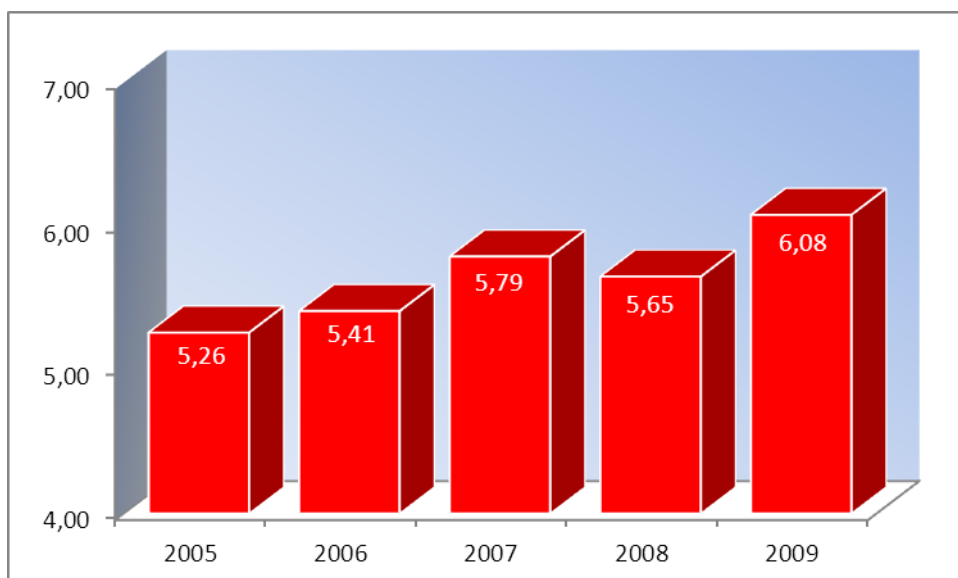
Wartburg College

Op het vmbo BKL op het Wartburg College is een significant verschil in CE-cijfers tussen de jaren 2007 en 2008 te vinden ($F(4,25) = 3,946$; $p = .013$). Het jaar 2007 scoort met een 4,85 lager dan 2008 met een gemiddeld CE-cijfer van 5,73 ($p = .012$) (figuur 25).

Figuur 25 Gemiddelde CE-cijfers per jaar van vmbo BKL op het Wartburg College.

Ook op het vmbo GTL zijn er significante verschillen op te merken tussen de verschillende jaren ($F(4,55) = 7,334$; $p = .000$) In 2009 hebben de vmbo-GTL-leerlingen een hoger gemiddeld CE-cijfer dan in 2005 ($p = .000$) en 2006 ($p = .002$)(figuur 26).

Figuur 26 Gemiddelde CE-cijfers per jaar van vmbo GTL op het Wartburg College.

Havo en vwo laten een gelijkmatig beeld zien in de jaren 2005 t/m 2009. Er zijn geen significante verschillen tussen de vijf jaren op te merken. Het gemiddelde CE-cijfer op de havo is 5,91 en op het vwo is dat 6,28.

5. Antwoorden

Welke antwoorden zijn er nu te geven op de onderzoeksvragen?

Zoals was verwacht, is gebleken dat de examenresultaten Engels op reformatorische vo-scholen lager zijn dan die van de andere vo-scholen. De resultaten van het onderzoek wijzen uit dat het verschil significant is en dat er dus een vast patroon waarneembaar is in het reformatorisch voortgezet onderwijs. Hiermee is voor het eerst op wetenschappelijke wijze aangetoond hoe het reformatorische onderwijs ervoor staat als het gaat om examenresultaten voor Engels.

De onderzoeksvraag luidde: In hoeverre wijken de examencijfers Engels van reformatorische vo-scholen af van de examencijfers Engels van de andere vo-scholen? De verwachting was dat de examencijfers Engels van reformatorische vo-scholen significant lager (te laag voor landelijke normen) zouden zijn dan de examencijfers Engels van de andere vo-scholen. Verschillende deelvragen gaan dieper in op deze onderzoeksvraag en daarop zal achtereenvolgens een antwoord gegeven worden door middel van een conclusie en discussie/evaluatie.

Bij de beantwoording van de eerste algemene vraag is al een beeld ontstaan dat de vermoedens bevestigd: er is een significant verschil tussen de CE-cijfers van de examenjaren 2005 t/m 2009 van de reformatorische en niet-reformatorische scholen. De gemiddelde cijfers zijn respectievelijk 5,53 en 6,48, een verschil van bijna één punt. Het is niet zo dat de hoogte van de cijfers per opleiding evenveel van elkaar verschilt. Bij niet-reformatorische scholen scoort vmbo BKL het hoogst met 6,69, terwijl dezelfde opleiding bij reformatorische scholen het laagst scoort met 5,18.

Een vergelijking met andere bijzondere scholen maakt duidelijk dat deze niet hetzelfde patroon vertonen als de reformatorische scholen. Zo scoren evangelische scholen niet lager dan gemiddeld; islamitische scholen wel, maar ook voor andere vakken zitten zij onder het gemiddelde en gereformeerde scholen scoren alleen lager op vmbo BKL en op de havo.

Een andere veronderstelling die bevestigd is door het onderzoek is de verhouding tussen SE en CE. Bij reformatorische scholen is het verschil beduidend groter. Hebben niet-reformatorische scholen een gemiddeld verschil van 0,251, bij de reformatorische scholen is dit 0,741. Wat de andere vakken betreft, hebben de reformatorische scholen een kleiner verschil dan de niet-reformatorische scholen. Alle scholen scoren voor alle vakken gemiddeld hoger voor SE dan voor CE.

Ook de CE-cijfers van de andere vakken zijn op reformatorische scholen gemiddeld hoger dan van de andere scholen. Er is een significant verschil van 0,2 punt.

Verder is gekeken naar de verschillen binnen de reformatorische scholen. Er zijn duidelijke verschillen per school en per afdeling te constateren.

Ten slotte is het verloop van de cijfers van 2005 t/m 2009 berekend. Hieruit is gebleken dat er bij de niet-reformatorische scholen een daling is waar te nemen. De jaren 2005 en 2007 zijn op reformatorische scholen significant lager dan 2009. Alle jaren scoren niet-reformatorische scholen hoger, alleen in 2006 is er op het vwo geen verschil. Er zijn geen duidelijke patronen te ontdekken. Het blijkt bijzonder moeilijk een verklaring te geven voor het significant lager scoren in de jaren 2005 en 2007. Algemeen aangenomen wordt dat de examens in die jaren dus moeilijker zijn geweest dan wel dat de normering zwaarder is geweest. Daarbij is het wel merkwaardig dat dit dan geldt voor alle schooltypen. Andere verklaringen wijzen over het algemeen naar zwakkere jaargroepen en ook moment van afname van de examens. Dit zou dan meer moeten gelden voor individuele scholen en afzonderlijke schooltypen.

6. Conclusie

Samenvattend kunnen we concluderen dat alle reformatorische scholen lager scoren dan de rest van de vo-scholen in Nederland. Dit zou geen probleem zijn, zolang de examenresultaten nog maar boven de landelijke minimumeisen vielen, maar dat blijkt niet altijd het geval. Bovendien is het verschil tussen SE en CE groter dan toegestaan. Nu de examencijfers van allerlei kanten vergeleken zijn, blijkt dat eventuele toevalligheden uitgesloten zijn en dat er nog een grote slag is te slaan wat betreft de CE-cijfers. Gaan die omhoog, dan zal ook het verschil met SE-cijfers opgelost worden. Dat het probleem alleen Engels betreft, blijkt uit het feit dat zowel in gemiddelde CE-cijfers als in de verhouding tussen SE en CE reformatorische scholen veelal hoger scoren dan gemiddeld.

De reformatorische scholen hebben nu tweeërlei taak: het absolute CE-cijfer laten stijgen en het verschil tussen SE en CE onder de norm van 0,5 brengen.

Met dit rapport is slechts het probleem exact in kaart gebracht. Verder onderzoek zal moeten aantonen hoe dit probleem veroorzaakt wordt en hoe dit opgelost kan worden.

Gouda, najaar 2011
Kenniskring lectoraat Engels

Lectoraat Engels

In 2010 is Hogeschool Driestar gestart met een lectoraat Engels. Er wordt gezocht naar verbetering van de resultaten voor het vak Engels en als eerste is er onderzoek gedaan naar de voornaamste oorzaken van het feit dat de resultaten voor Engels in het Reformatorisch Voortgezet Onderwijs sterk achterblijven ten opzichte van de landelijke gemiddelden. Om tot een helder beeld te komen zijn allereerst de Schoolexamens en de Centraal Examens uit de periode 2005-2009 onderzocht. Vervolgens is een enquête opgezet onder docenten, leerlingen en ouders uit zowel reformatorische als niet-reformatorische scholen. Ook wordt onderzoek gedaan naar de interventies die op de scholen reeds gedaan zijn om de problemen het hoofd te bieden, de effectiviteit ervan en de belangrijkste succes- en faalfactoren. Relevante wetenschappelijke kennis naar praktisch hanteerbare strategieën voor de school- en lespraktijk wordt onderzocht en experimenten/pilots in de praktijk van de lerarenopleiding en de vo-scholen worden voorbereid.

Deze brochure bevat de verslaglegging van dit onderzoek naar de SE en CE cijfers en is de eerste publicatie in een reeks van onderzoeksverslagen door het lectoraat.

Informatie over de auteurs

Janine Floor MA is als docent Engels werkzaam aan het Van Lodenstein College in Amersfoort en maakt sinds 2011 deel uit van de kenniskring. In 2011 rondde zij haar Master studie aan de Universiteit Utrecht af met de scriptie "Literature and Language; an impossible combination".

Henriëke van Schothorst maakt vanaf het begin deel uit van de kenniskring. Zij is als docent Engels werkzaam aan de Jacobus Fruytier Scholengemeenschap in Apeldoorn. Momenteel volgt zij een Master studie Toegepaste Taalwetenschap aan de Universiteit Groningen.

Martine Verlek-Schrier MA studeerde Taalwetenschap aan Universiteit Utrecht en was van 2009 tot 2011 als projectmedewerker werkzaam bij Driestar Educatief. In deze periode was ze betrokken bij het lectoraat Engels. Momenteel werkt ze als taaldeskundige bij een bedrijf dat zich bezig houdt met taalniveau analyse, Nederlands als tweede taal en inburgering.

Dr. Johan van Wijk is als lector Engels verbonden aan Driestar Hogeschool. Tevens is hij werkzaam aan docent Engels (cultuur en moderne literatuur) aan de lerarenopleiding Engels van dezelfde hogeschool en docent Engels aan het Driestar College.